

LEGIONÁŘSKÝ

3/2024

Směr

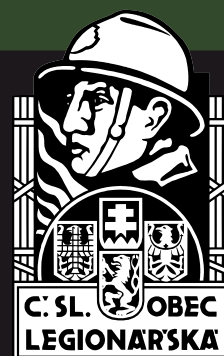

Rozhovor s hejtmanem
Martinem Netolickým

Připomínky
významných výročí

Čs. armádní
sbor na Dukle

Z činnosti
legionářských jednot

PANELOVÁ
VÝSTAVA

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE

PAMÁTNÍK ODBOJE ŽAMBERK
OD 16. ZÁŘÍ 2024

PAMÁTNÍK
ODBOJE
ŽAMBERK

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEČ LEGIONÁŘSKÁ

Múzeum
Slovenského
Národného
Povstania

MUSEUM OF SLOVAK NATIONAL UPRISING

MINISTERSTVO OBRANY
ČESKÉ REPUBLIKY

Město
Žamberk

VÝSTAVA SE KONÁ ZA FINANČNÍ PODPORY MINISTERSTVA OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

Rozhovor s hejtmanem Pardubického kraje Martinem Netolickým.....	2-4
--	-----

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Vzpomínková pouť na Balkán.....	5-9
---------------------------------	-----

TRADICE

Ministryně obrany navštívila Ukrajinu, uctila padlé z 1. a 2. světové války.....	10-11
Zborov stále živý.....	12-13
Francouzské městečko Darney – symbol Dne ozbrojených sil České republiky.....	14-15

Legionářská pouť u příležitosti 105. výročí bojů s Maďary... 16-19
--

STALO SE

Od vyhlazení Lidic uplynulo 82 let.....	20-21
Pietní vzpomínka u kladenského gymnázia.....	22-23
Vzpomínka na hrdiny z Resslovky.....	24

Pietní akt k 82. výročí vyhlazení osady Ležáky.....	25
---	----

Oheň(bez)naděje pod záštitou hejtmana Pardubického kraje.....	26-27
---	-------

V Praze se konalo finále soutěže Battlefield.....	28
Finálové klání soutěže LEGIE.....	29
Památce Heliodora Píky.....	30-31
80 let životické tragédie.....	32-33
Připomenuli jsme si 84 let od začátku letecké bitvy o Anglii.....	34

ČINNOST JEDNOT

Břasy na Jiřího Potůčka nezapomínají.....	35
Po stopách Československé samostatné obrněné brigády.....	36-37
Olomoucké připomenutí 120. výročí narození škpt. Václava Morávka.....	37
12. Legionářský marš na hoře Polední.....	38-39
Teplíčko si 20. července připomnělo 80. výročí sestřelení amerických letců.....	39
X. ročník Memoriálu Augustina Rebce zná své vítěze.....	40-41
Střelecká soutěž pro školy.....	41
Ostravští legionáři na sokolském sletu v Opavě.....	42
Petřvald hostil branný den rodičů s dětmi.....	42
Memoriál Jaroslava Šámala již po čtrnácté.....	43
Střelecký memoriál bruntálských legionářů.....	43
V Jablůnkově vzpomenu letce RAF Velebnovského.....	44-45
Pocta parašutistům.....	45
„Bojovou cestou 1. čs. tankové brigády“ 2024.....	46-48
Sokolská župa Budečská pořádala XIX. župní slet.....	48
Vzpomínka na zborovského hrdinu Josefa Smutného.....	49
Střelecké soutěže s pistolí ráže .22 Lr 2024.....	50
Památce československých legionářů z Buku.....	51
Pojizerský folklorní festival.....	52

HISTORIE

Československý armádní sbor v bojích na Dukle.....	53-56
--	-------

Rozhovor s hejtmanem Pardubického kraje Martinem Netolickým

Pane hejtmane, hlavním tématem našeho rozhovoru je letitá spolupráce Pardubického kraje a Československé obce legionářské, přesto však mi na úvod dovoluňte otázku, co Vás motivuje k takovému důrazu na podporu aktivit, které mají za cíl zachování tradic prvního a druhého odboje?

Vždy jsem měl blízko k historii, a to především té novodobé od revolučního roku 1848 až po současnost. Je tedy logické, že jsem se postupně seznamoval nejen s klíčovými okamžiky obou válek, meziválečného období, ale také vývojem po roce 1948 a dalšími důležitými milníky naší historie. Jsem totiž přesvědčený, že nejen politik by měl mít přehled o historickém vývoji státu, ve kterém žije, a který utváří naši současnost.

Logickou a nedílnou součástí vzniku samostatného státu byli legionáři. Proto jsem si postupně nacházel vztah nejen k jejich osudům za první světové války, ale také v rámci putování zpět do vlasti či v letech následujících a meziválečných. Samostatnou kapitolou mého zájmu je pak období před druhou světovou válkou, budování pohraničního opevnění a události po obsazení tehdejšího Československa. Vzhledem k tomu, že se na území našeho kraje nachází hustá síť těžkého a lehkého opevnění jsem jeho postupným poznáváním našel blízký vztah k vojensko-politickým otázkám období první republiky. Jsem tedy rád, že můžeme z pozice krajské samosprávy přispívat nejen k rozvoji dělostřelecké tvrze Bouda, ale také dalších objektů. S ohledem na to, že si vážíme mimořádné historické hodnoty oblasti Králicka, tak dokonce nyní připravujeme návrh na vyhlášení krajinné památkové zóny, abychom tyto objekty ochránili před devastací a přeměnou například na komerční zázitkové ubytování.

Je zřejmé, že spolupráce s Československou obcí legionářskou, která má v našem kraji silné zastoupení a řadu projektů, se pak nabízí a jsem rád, že jsme postupně začali prohlubovat a propojovat naše jednotlivé aktivity.

Letos to bylo 10 let, co ČsOL v osobě předsedy Pavla Budinského symbolicky převzala klíče od Zámečku, tedy Larischovy vily v Pardubicích. Právě Pardubický kraj se brzo stal hlavním partnerem při snahách o obnovu budovy, která byla svědkem utrpení ležáckých obyvatel a nedávno byla

prohlášena Národní kulturní památkou. Jak hodnotíte dosavadní spolupráci a postupnou proměnu Zámečku?

O smysluplnosti projektu nebylo třeba dlouze přemýšlet. Larischova vila v Pardubicích je jedním ze symbolů krutých událostí roku 1942, a proto jsem velmi rád, že se jejím vlastníkem stala Československá obec legionářská, která objekt převzala bezúplatně od společnosti Foxconn. Prakticky od samého počátku, kdy jsme s legionáři začali řešit stav objektu, bylo jasné, že si záchrana vily vyžádá nemalé finanční prostředky v řádech desítek milionů korun. Než jsme však

začali řešit rozvoj, bylo nutné budovu zachránit. Proto jsme nejprve poskytli menší finanční příspěvky na sanaci krovů napadených dřevomorkou. Nicméně to byl samozřejmě jen začátek. Společně s panem předsedou Budinským a Františkem Bobkem, který je pro mne osobně jedním ze symbolů Larischovy vily posledních let, jsme si uvědomovali, že je nutné, aby našemu společnému úsilí výrazně pomohl stát. Proto jsem se snažil využít všech příležitostí a do objektu pozvat jak předsedu vlády, tak jednotlivé ministry kultury. Na základě těchto jednání vzniklo memorandum, jehož součástí bylo kromě nás a ministerstva kultury také město Pardubice. Pardubický kraj byl v rámci této spolupráce největším partnerem. Bohužel naše původní představa byla poněkud jiná, pokud jde o výši finančních prostředků poskytnutých státem. Na druhé straně ministerstvo výrazně pomohlo při prohlášení Larischovy vily za národní kulturní památku pro historický kontext celého místa, o což jsme společně s legionáři usilovali, protože nám bylo jasné, že tento statut umožní větší možnosti pro čerpání jak národních, tak především evropských dotací. Po čase se ukázalo, že naše společné úvahy byly správné. Dotační možnosti se objevily právě v současném programovém období Evropské unie a bylo evidentní, že pokud chceme v relativně brzké době rekonstrukci objektu dokončit, je třeba těchto prostředků maximálně využít.

Díky vzájemným intenzivním a vstřícným jednáním a za pomoci Regionální rozvojové agentury Pardubického kraje uspěla žádost o dotaci z individuální výzvy Integrovaného regionálního operačního programu. Jaký význam přikládáte tomuto milníku?

Je to zcela jednoznačně klíčový moment pro další práce na vile, protože si musíme přiznat, že bez evropských prostředků bychom společně s legionáři, městem a státem museli jednotlivé etapy rozdělit na řadu menších částí a celá obnova objektu by se dle mého názoru protáhla na několik let. Celkové náklady velkého evropského projektu jsou totiž vyčíslené na necelých 80 milionů korun. Pro představu kraj již dosud přispěl na práce spojené s vilou částkou 40 milionů korun, a to včetně letos schválených 10 milionů právě na spolufinancování tohoto evropského projektu. Jsem v tomto případě rád, že evropské fondy pomohou skutečně dobré věci a nikdo nemůže jakkoliv zpochybňovat potřebnost této investice nejen z hlediska kraje, ale širšího

kontextu druhé světové války. Pevně věřím, že napříč krajskou samosprávou je tento názor sdílený a práce na vile budou mít vždy naši podporu. Moji osobní zcela určitě, protože vilu vnímám jako místo s geniem loci, i když nesmírně smutným, ale o to silnějším.

Navzdory skutečnosti, že na Zámečku neustále probíhají rekonstrukční práce, koná se v jeho interiéru i v okolním parku řada každoročních událostí počínaje pietními akty přes výstavy až po naučné programy pro školní mládež i širokou

veřejnost. Osobně se těchto akcí pravidelně účastníte. Co Vám při těchto návštěvách, kdy je vidět, jak Zámeček postupně ožívá, vyvstane na mysli? Jak na Vás toto místo působí?

Nejen objekt samotný, ale i jeho bezprostřední okolí, i když v něm panuje stále čilý stavební ruch, má neopakovatelnou atmosféru, kterou si každý musí zažít, prožít a navnímat sám osobně. Nejedná se jen o každoroční pietní akty, na které jsem rád, že nachází cestu také široká veřejnost, ale také o další akce, výstavy, vzpomínková setkání, ale dnes také hudební vystoupení. Vila ožívá, stává se místem kulturního života tak, jak tomu bylo v minulosti nejen za rodiny Larischů. Každá tato akce je něčím specifická a pomáhá utvářet celkový dojem vily.

Pokud mohu hovořit za sebe, tak samozřejmě vždy při návštěvě sklepení přemýšlím nad tím, jaké mohly být pocity a myšlenky všech, kteří v těchto prostorách trávili své poslední hodiny a minuty života. Pocit, který si nikdo z nás neumí představit. O to silnější jsou vždy mé dojmy, když se dívám na fotografie popravených ležáckých obyvatel nebo si čtu jména všech popravených na nedalekém popravišti. Jsem přesvědčený, že toto místo by měl navštívit každý z nás a přemýšlet nad lidmi, kteří pro naši svobodu obětovali svůj život.

Zámeček je dnes již neodmyslitelně spjat s projektem Oheň(bez)naděje, který je zahajován při národní pietě v Ležákách; konají se zde i kola branných soutěží ČsOL, jako je například Battlefield. Jaký vztah máte k těmto akcím, které jsou cíleny především na mládež?

Zapojování mládeže do aktivity, které pomáhají utvářet zdravou hrdost, ale také uvědomění si událostí nejen druhé světové války považuji za naprosto nedílnou součást fungování Československé obce legionářské. Pardubický kraj se snaží v rámci svých možností všechny tyto aktivity každoročně podpořit. Kromě toho jsme v rámci výročí 80. let od vypálení osady Ležáky ve spolupráci s Františkem Bobkem navštívili polské Chelmno, kde jsme společně s žáky našich škol uctili památku ležáckých dětí. V minulosti jsme například také se studenty našich středních škol navštívili opakovaně Zborov na území dnešní Ukrajiny, kde jsme mohli na místě samém vysvětlit situaci Kerenského ofenzivy, jejíž součástí byla i známá bitva, ve které projevili velké odhodlání právě českoslovenští legionáři. Pevně věřím, že i do budoucna tyto aktivity budou pokračovat,

protože v nich vidím velký smysl stejně jako různé další vzdělávací akce a besedy přímo na školách.

Obec legionářská má v Pardubickém kraji celou řadu dalších aktivit, mimo jiné za přispění rady kraje zřídila Památník odboje v Žamberku. O čem podle Vás svědčí rozvíjející se spolupráce mezi krajem a ČsOL?

Československá obec legionářská je pro mne zárukou toho, že když nějakou aktivitu rozjednáme, tak ji také dotáhneme do zdárného konce. Ať už se jedná o zmíněnou Larischovu vilu, vzdělávací akce, ale také o Památník odboje v Žamberku, nebo Legiovlak. Když jsem hovořil o Františku Bobkovi, tak musím zmínit také Jiřího Charfreitag, který je další legionářskou tváří, se kterou fungujeme nejen na pracovní, ale také na osobní úrovni. Jirka byl a je jednou z hlavních osob, která se podílela na projektu Legie 100 a úspěchu Legiovlaku, který stále objíždí jednotlivá místa nejen v Čechách a na Moravě, ale také na Slovensku. Je vidět, že i po letech jeho fungování je stále velký zájem veřejnosti. Jiří je proto pro mne zárukou, že památník v Žamberku bude dalším fungujícím muzeem, ostatně nedávno do našeho kraje přestěhoval a má k tomuto místu osobní vztah.

Co Vás na této spolupráci nejvíce naplňuje a na co se nejvíce těšíte?

Nejvíce mne naplňuje, když vidím výsledky práce. Proto také stále říkám, že mne baví práce v našem Pardubickém kraji a neutíkám do Prahy, kde se tráví hodiny a hodiny neproduktivním tlacháním. Zatímco v regionu vidím reálné výsledky práce a spolupráce s lidmi, kterým záleží na výsledku a reálné práci pro kraj. Na všech projektech Československé obce legionářské, a to nejen v našem kraji je patrné, že je dělají lidé se zápalem, radostí a jasnou vizí. Proto se vždy těším nejen na společná setkání společenského charakteru, ale především na ta pracovní, která mají výsledky a pomáhají uchovat odkaz našich předků pro další generace. Při těchto jednáních se setkávám s odborníky na takzvanou současnou historii a pokaždé se dozvídám o jednotlivých událostech nové poznatky. Proto spolupráci vnímám dlouhodobě za skutečně vzájemnou, obohacující a věřím v její dnes už pevné zakořenění.

Pane hejtmane, děkuji Vám za rozhovor.

Ptal se br. J. Filip

Vzpomínková pouť na Balkán 2024

Československá obec legionářská si letošní vzpomínkovou poutí na Balkán připomněla výročí nasazení českých vojáků do několika novodobých misí na Balkánském poloostrově. Ve dnech 11.–19. května 2024 jsme navštívili bývalé i současné základny a prostory nasazení českých vojáků v Albánii, Kosovu, Severní Makedonii a na jihu Chorvatska. Uctili jsme památku padlých českých i spojeneckých vojáků. V Kosovu jsme se setkali s vojáky, kteří zde aktuálně působí v misi KFOR. Na historických místech jsme si připomněli hrdinství našich vojáků z období první a druhé světové války.

text br. Jindřich Plescher

foto br. J. Plescher, br. Viktor Šinkovec a AČR

ČSOL v letošním roce završila tříletý cyklus poutí do míst nasazení českých jednotek a vojenských pozorovatelů v misích na Balkáně pod vedením OSN, NATO, OBSE, EU a ES. V říjnu 2022 jsme naše putování zahájili v Chorvatsku, kam v roce 1992 tehdejší Československo vyslalo prapor do mírové mise UNPROFOR a později UNCRO. Do mise UNTAES pak byla vyslána polní nemocnice. V loňském roce jsme navštívili v Bosně a Hercegovině místa, kde sloužili české jednotky v misích IFOR, SFOR a ALTHEA. Letos jsme cestovali po Albánii (AFOR), Kosovu (KFOR, UNMIK), Severní Makedonii (UNPREDEP, ESSENTIAL HARVEST, CONCORDIA) a jihu Chorvatska (UNMOP). Cílem těchto vzpomínkových poutí bylo připomenout zapojení České republiky do mezinárodního řešení ozbrojených konfliktů na Balkáně, umožnit válečným veteránům navštívit místa, kde byli nasazení v zahraniční operaci a zavzpomínat si na „staré dobré časy“ přímo v prostoru nasazení. ČSOL tím navázala na vzpomínkové poutě, které organizovali legionáři již za první republiky.

NEJDELŠÍ POUŤ ČSOL NA BALKÁN

Letošní pouť byla dosud nejdelší cestou ČSOL na Balkán. Během devíti dnů jsme autobusem zajištěným Odborem pro válečné veterány a válečné hroby Ministerstva obrany ČR, najeli téměř 5000 kilometrů a čtrnáctkrát jsme překračovali státní hranice. Při cestování mimo Evropskou unii jsme si s pokorou připomněli, jaké je to procházet celní a pasovou kontrolou. Na každém hraničním přechodu to bylo trochu jiné. Důležitost uniformovaného personálu, byrokracie, nefunkční informační systémy a mnohdy i korupce jsou místní realitou. Některé přechody jsme překonali rychle a na jiných jsme strávili zbytečně mnoho času. V článku používám původní názvy měst a lokalit, jak si je z minulosti pamatujeme. V současnosti je místopis majoritně v albánštině.

Mise UNMOP na poloostrově Prevlaka beze zbytku naplnila svůj mandát. V bývalé operační místnosti, které se říkalo akvárium, vysvětluje bývalý vojenský pozorovatel této mise br. Miroslav Marek (vlevo) br. Viktoru Šinkovcovi, co obnášela celodenní služba.

Přes Kotorský záliv jsme se přeplavili trajektem

PO SOUŠI I PO MOŘI

První zastávkou letošní pouti se stal poloostrov Prevlaka v nejnižnější části Chorvatska. Mise UNMOP (United Nations Mission of Observers in Prevlaka) měla v letech 1996–2002 za úkol monitorovat demilitarizaci poloostrova, strategické oblasti, o kterou vedly spory Chorvatsko a Svazová republika Jugoslávie. Kdo ovládá Prevlaku, kontroluje vjezd do Boky Kotorské. O důležitosti tohoto místa svědčí opuštěné pevnosti a další vojenské objekty z dob rakouské monarchie i bývalé Jugoslávie. „UNMOP byla jedinou misí na Balkáně, která beze zbytku naplnila svůj mandát,“ zdůraznil br. Miroslav Marek, který zde sloužil jako vojenský pozorovatel OSN.

Z Prevlaky do černohorského Kotoru vede pobřežní silnice až do přístavu, odkud se pokračuje trajektem přes mořský záliv. U pomníku věnovaném vzpouře v Boce Kotorské jsme uctili památku přerovského rodáka Františka Rasche. Spolu s dalšími třemi námořníky byl 11. února 1918 popraven zastřelením u hřbitovní zdi ve Škaljari nedaleko Kotoru.

Pomník věnovaný obětem vzpoury v Boce Kotorské v únoru 1918. Mezi popravenými byl i přerovský rodák František Rasch.

Br. Václav Kukačka popisuje život 6. polní nemocnice na základně v Kavajě. Bývalá kasárna albánské armády byla zrušena a místo nich byl vybudován park.

ČESKÁ POLNÍ NEMOCNICE POMÁHALA ZVLÁDNOUT HUMANITÁRNÍ KRIZI V ALBÁNII

V roce 1999 vrcholila v Kosovu občanská válka. Obyvatelstvo ve velkém opouštělo své domovy, a utíkali především do Albánie, kde na vrcholu humanitární krize bylo v uprchlických táborech až půl milionu uprchlíků. Mise AFOR (Albania Force) byla první humanitární operací Severoatlantické aliance. Hlavním cílem operace Allied Harbour (Spojenecký přístav) byla pomoc albánské vládě a Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) při zajištění základních potřeb obrovského množství kosovských běženců. NATO bylo na jaře 1999 jedinou institucí, která mohla, v souladu s revolucí Rady bezpečnosti OSN, okamžitě poskytnout zdravotnickou, technickou, přepravní a bezpečnostní pomoc a tím zabránilo destabilizaci oblasti a později usnadnilo návrat uprchlíků zpět do Kosova.

Česká republika vyslala v dubnu 1999 do Albánie 6. polní nemocnici pod velením pplk. MUDr. Jindřicha Sitty s úkolem poskytovat zdravotnickou péči nejen uprchlíkům, ale také příslušníkům operace AFOR. Nemocnice, kterou tvořilo 85 osob doplněných o 10 zdravotníků litevské armády, zabezpečovala 24hodinovou pohotovost a odbornou lékařskou pomoc úrovně Role 2 v oborech traumatologie, ORL, RDG, stomatologie, kardiologie, psychiatrie a měla pět chirurgických týmů.

Česká polní nemocnice byla dislokovaná v kasárnách albánské armády ve městě Kavajě (cca 30 km jihozápadně

Zlínskému rodákovi Robertu Gajdíkovi byl ve Skopje postaven pomník. Za druhé světové války se přidal k jugoslávským partyzánům. Němečtí okupanti ho popravili 14. ledna 1942.

od Tirany) a patřila k jednomu ze sedmnácti zdravotnických zařízení, které v operaci působily. V rámci humanitární pomoci byla schopna provádět i hygienickou očistu osob, distribuci léků a zdravotnického materiálu. Ve třech uprchlických táborech pomáhala realizovat hygienicko-epidemiologická opatření. Příslušníci mobilních týmů tvořených zdravotníky se podíleli na zabezpečování transportu uprchlíků ze severu Albánie do nově vybudovaných táborů na jihu země.

V srpnu 1999 postihlo severozápadní část Turecka ničivé zemětřesení. V té době již byla uprchlická krize v Albánii na ústupu, a proto šest mobilních týmů odjelo do postiženého tureckého města Gölcük. Později se tam přesunula i hlavní část polní nemocnice.

SETKÁNÍ S KRAJANY U ŽELVÍ RODINKY

Projížděli jsme albánskou krajinou a najednou řidič zastavil autobus, přes silnici totiž přecházely svým tempem želvy. Ještě, než stačil vystoupit, aby je odnesl na druhou stranu, zastavila u nás skupina motorkářů; a slyšíme češtinu. Motorkáři byli totiž vojáci ze stejného útvaru jako naši řidiči. Příjemné setkání s krajany na Balkáně.

SEVERNÍ MAKEDONIE UŽ NENÍ FYROM

Po rozpadu Jugoslávie byla nově vzniklá makedonská republika nucena požívat provizorní název Bývalá Jugoslávská Republika Makedonie (FYROM). Po složitých diplomatických jednáních s Řeckem, které dlouhodobě blokovalo používání názvu Makedonie, oba státy dospěly k dohodě a od roku 2019 se používá oficiální název Severní Makedonie.

První čeští důstojníci sloužili na území dnešní Severní Makedonie v misi UNPREDEP (United Nations Preventive Deployment Force), jejíž hlavním úkolem bylo sledování zdrojů možné destabilizace v příhraničních oblastech. Jednalo se o první misi OSN s mandátem „preventivní diplomacie“.

Operace ESSENTIAL HARVEST byla spuštěna na žádost makedonského prezidenta o pomoc při demilitarizaci Národně osvobozené armády a odzbrojení extremistů z řad etnických Albánců. Cílem této krátkodobé alianční operace v roce 2001 bylo vybírání zbraní a munice od povstalců a jejich následné zničení. ČR do této operace vyslala výsadkovou rotu pod velením kpt. Oldřicha Nápravníka, jejíž úkolem byla ostraha a obrana velitelství mnohonárodní brigády, retranslačních stanic, doprovod zásobovacích konvojů a patrolování v prostoru velitelství brigády. Ve štábu operace působili další dva čeští důstojníci.

Dva čeští důstojníci sloužili v roce 2003 v misi CONCORDIA, která byla historicky první vojenskou misí Evropské unie.

Nedaleko centra Skopje se nachází pomník věnovaný československému rodákovi Robertu Gajdíkovi. Za druhé světové války se přidal k jugoslávským partyzánům. Němečtí okupanti ho popravili 14. ledna 1942. Položením věnce jsme uctili jeho památku.

ČEŠTÍ VOJÁCI JSOU V MISÍCH V KOSOVU NEPŘETRŽITĚ OD ROKU 1999

Před dvaceti pěti lety byla zřízena, v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1244, mise KFOR (Kosovo Force) s hlavním úkolem podporovat misi OSN v Kosovu (UNMIK) a přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí, které umožní pokračování mírového procesu a demokratického vývoje země bez potřeby budoucí přítomnosti mnohonárodních vojenských jednotek. Tato mise pod vedením NATO působí na území Kosova dodnes a pro Armádu ČR se jedná o dosud nejdéle trvající zapojení do zahraniční operace.

Před velitelstvím na finské základně Camp Ville ve městě Lipljan ukazuje br. Jindřich Plescher dobové fotografie. V horní části jsou oba čeští velitelé sektoru Střed plk. Aleš Vodehnal a plk. Miroslav Hlaváč. Dole je zachycen smuteční ceremoniál po letecké tragédii slovenských vojáků.

První českou jednotkou nasazenou v Kosovu byla v červnu 1999 pod velením mjr. Karla Klinovského 6. průzkumná rota. „Náš kontingent cestoval vlakem přes šest zemí. Do Makedonie jsme přijeli v jedenáct hodin večer. Šel jsem okamžitě za velícím generálem, který nám oznámil, že musíme počkat na přidělení čísla konvoje. Do Kosova se tedy dostaneme nejdříve tak za deset dnů. A tak jsem svolal lidi a dohodli jsme se, že nebudeme na nic čekat a vyrazíme druhý den ráno po vlastní ose,“ vyprávěl v jednom rozhovoru velitel Klinovský. A druhý den skutečně dorazili do Kosova a hned začali budovat svoji základnu v budově bývalé školy v obci Gornji Šibovac a plnit operační úkol. Nápadně to připomíná legionářské heslo „vlastním pořádkem“. Mezi hlavní úkoly roty patřilo střežení kosovsko-srbské administrativní hranice (42 km), monitorování veškeré činnosti ve svěřeném úseku a v příhraniční oblasti, evidování a zajištění bezpečného návratu uprchlíků a vytvoření podmínek pro obnovu mírového soužití kosovských Srbů a Albánců v prostoru působení roty. Nepřetržitě zabezpečovali střežení a ochranu odloučených oblastí obývaných srbskou menšinou. Pro plnění úkolů letecké podpory mise vyslala ČR také letecskou transportní skupinu s letounem An-26. Skupina byla dislokována v chorvatském Splitu. Vojenští pozorovatelé se zapojili do mise UNMIK (United Nations Mission in Kosovo). Takové byly „pionýrské“ začátky českých vojáků v misích na území Kosova.

ČESKÉ ZÁKLADNY

Český kontingent postupně zvyšoval své schopnosti, rozšiřoval se o další personál i vojenskou techniku. Rozšiřoval se i přidělený prostor odpovědnosti v severovýchodní části Kosova. Vojáci se následně přesunuli do areálu vodárny nad obcí Šajkovac a Camp Šajkovac byl až do roku 2011 hlavní českou základnou. Dalšími českými základnami byly Gazala Lines, Sekirača, Gate 3 a Grbeš. Češi měli zastoupení také v mnohonárodních štábech.

ČESKO-SLOVENSKÝ PRAPOR

V letech 2002–2005 byl v Kosovu nasazen nově vytvořený česko-slovenský prapor složený ze dvou českých a jedné slovenské mechanizované roty a rotami velení a zabezpečení v celkovém počtu pět set vojáků. Prostor odpovědnosti byl postupně rozšiřován až na 1150 km² a délka administrativní hranice mezi provincií Kosovo a Srbskem dosáhla 104 km. K hlavním úkolům patřily nepravidelné prohledávací operace, kontrola propouštěcích míst, doprovod osob a automobilů, boj s organizovaným zločinem, zvládání demonstrací a nenačatých událostí, výcvik a dohled nad kosovským ochranným

Na základně Film City v Prištině jsme uctili památku všech padlých vojáků mise KFOR.

sborem (TMK) a asistence misi UNMIK. Jednotky praporu byly dislokovány na základnách Šajkovac, Gazala Lines, Sekirača a Grbeš. Čeští vojáci dále sloužili v odborných a řídicích funkcích na hlavním velitelství sil KFOR a velitelství Mnohonárodní brigády Střed (později reorganizované na Mnohonárodní úkolové uskupení Střed), v mnohonárodní dopravní rotě a mnohonárodní rotě Vojenské policie.

ČEŠI VELÍ SEKTORU STŘED

Česká republika převzala k 1. srpna 2005 od Finska roli tzv. vedoucího státu ve struktuře Mnohonárodní brigády Střed (MNB-C) a po její transformaci Mnohonárodnímu úkolovému uskupení střed (MNTF-C). Vedle českých byli v její struktuře vojáci z Finska, Irska, Slovenska, Švédska a Lotyšska. Jednalo se o historicky první úkol, kdy Armáda ČR velela celému sektoru v zahraniční operaci. Na úspěšném splnění tohoto úkolu se podíleli vojáci 7. kontingentu pod velením plk. Aleše Vodehnala a 8. kontingentu pod velením plk. Miroslava Hlaváče, který 31. července 2006 předal roli vedoucího státu Švédsku.

V roce 2007 byl český kontingent posílen o vrtulníkovou jednotku se dvěma vrtulníky Mi-17 s prostorem působení na území Kosova a Bosny a Hercegoviny.

S postupnou stabilizací bezpečnostní situace, a to především po etnických čistkách v březnu 2004, došlo k reorganizaci mnohonárodních sil KFOR a s tím souvisejícímu snižování počtu vojenského personálu a techniky. Česká jednotka ukončila svoji činnost na základně Šajkovac v roce 2011 a areál vodárny předala místním orgánům. Od roku 2011 vysílá ČR do mise KFOR jen skupinu vojáků, kteří jsou zařazení do struktury velitelství v Prištině. Jednotka vojenské policie je od poloviny roku 2023 zařazena spolu s italskými Carabinieri do sestavy MSU (Military Support Unit).

VY NEMÁTE MERCEDES?

Při vjezdu do Kosova je nutné, mimo celního a pasového odbavení, zaplatit pojištění vozidla, protože tzv. zelená karta na území Kosovské republiky neplatí. Paní u přepážky vůbec nedokázala pochopit, že jedeme autobusem Scania. Zнала pouze jednu značku a tou je Mercedes. Vítejte v Kosovu...

SEKTOR STŘED

Příjemnou změnou jsou silnice. Když v červnu 1999 vjížděla do Kosova první kolona českého kontingentu, byly vyasfaltovány pouze páteřní komunikace. Jinak se jezdilo po prašných nebezpečných cestách. Od hraničního přechodu na trase Skopje do Prištiny se dnes jede pohodlně po dálnici.

Šrtm. Luděk Severa a nrtm. Vlastislav Hendrich zahynuli 14. září 2002 při dopravní nehodě nedaleko základny Šajkovac.

Cestou míjíme bývalou irskou základnu (slepíčárna) a první zastávkou je město Lipljan. Z bývalé finské základny Camp Ville zbyla jen budova velitelství a štábu a budova s modrými vraty nedaleko brány, kde byl obchod (PX). Po ostatních stavbách jako byly například jídelna a klub zbyly jen základové desky. A přitom Camp Ville byla velkou základnou, kde sídlilo velitelství sektoru střed, kterému v letech 2005–2006 veleli Češi jako vedoucí národ.

Poté jsme přejeli do obce Ajvalija na bývalou švédskou základnu Camp Victoria. Mimo budovy velitelství, kde dnes sídlí policie, toho ze základny také mnoho nezůstalo. Camp Victoria byl pojmenovaný po švédské korunní princezně. Jen pro zajímavost, budoucí hlava Švédského království v roce 2003 absolvovala základní vojenský výcvik a v roce 2024 nastoupila na pětadvacetiměsíční důstojnický výcvikový program na Švédské národní obranné akademii.

V nedaleké Gračanici jsme si prohlédli pravoslavný monastýr, který nám připomněl, že v Kosovu žije srbská menšina s bohatou historií. Při etnických nepokojích na jaře 2004 byli k ochraně místních obyvatel nasazeni i čeští vojáci.

GORNJI ŠIBOVAC – PRVNÍ ČESKÁ ZÁKLADNA JE UŽ ZASE ŠKOLOU

Přištinu jsme objeli po dálnici směrem na Podujevo. Projeli jsme okolo bývalé norské základny v obci Lebane. Silnice se postupně měnila na staveniště, protože komunikaci bez uzavírek nebo objížděk rozšiřují na čtyřproudovou. Areál školy v obci Gornji Šibovac byl v červnu 1999 přidělen výše zmíněné 6. průzkumné rotě. Škola je v současnosti opravená a opět slouží svému účelu. Poslední zastávkou prvního dne v Kosovu byl hraniční přechod Gate 3 u obce Merdare. V místech, kde se nacházela česká základna se dnes nachází logistický areál,

Brána hlavní české základny Šajkovac. Současný stav můžeme porovnat s dobovým snímkem.

Bývalá základna Šajkovac – uctění památky čtyřiceti dvou obětí letecké nehody slovenského letounu An-24. Slovenští vojáci se 19. ledna 2006 vrátili z mise KFOR zpět domů.

obchody, parkoviště a fotbalové hřiště. I silniční přechod mezi Kosovem a Srbskem byl kompletně přestavěn.

FILM CITY

Armáda ČR má zastoupení v silách KFOR nepřetržitě od roku 1999, tedy od samotného vzniku mise. V té době byla Česká republika čerstvě novým členem Severoatlantické aliance (od 19. března 1999). V Kosovu se od té doby vystřídal několik tisíc českých vojáků, kteří se podíleli na stabilizaci a rozvoji Kosova. Díky Velitelství pro operace jsme se poprvé na našich poutích po místech nasazení v novodobých misích mohli sekat s českými vojáky přímo v prostoru nasazení. Na základně Film City v Přištině jsme se dozvěděli, jaké úkoly aktuálně plní a seznámili se s jejich vojenským vybavením. Prohlédli jsme si základnu, položili věnec u pomníku padlým vojákům v misi KFOR a zavzpomínali si, jaké to bylo, když jsme s Kosovu sloužili.

ČESKÉ OBĚTI

U pomníku nedaleko základny Šajkovac jsme položili věnec a uctili památku šrtm. Luděka Severy a nrtm. Vlastislava Hendricha, kteří na tomto místě zahynuli při dopravní nehodě 14. září 2002. V Kosovu zemřel i prap. Lubomír Bejdák, který se zastřelil 30. července 2006 na základně Šajkovac.

ZÁKLADNA ŠAJKOVAC – KOSOVSKÝ DOMOV ČESKÝCH VOJÁKŮ

Hlavní českou základnou v Kosovu byl Camp Šajkovac. Nacházel se v areálu vodárny nad stejnojmennou obcí a po jedenáct let byl domovem pro většinu českých vojáků sloužících v Kosovu. Autobus jsme symbolicky zaparkovali v bývalém parku techniky a hlavní bránou jsme vstoupili do areálu. Vodárna je stále v provozu a všechny zděné budovy stojí. Na žádost pracovníků vodárny po vojácích zůstalo oplocení, venkovní osvětlení, strážní věž v rohu u psince a kryty kabelových rozvodů. Vše ostatní čeští i slovenští vojáci po sobě pečlivě uklidili. Působení českých vojáků na základně Šajkovac připomíná kamenná pamětní deska u vchodu do vodárny.

Pietně jsme položili věnec u pomníku připomínajícího havárii slovenského vojenského letounu An-24, při které zahynulo čtyřicet jedna slovenských vojáků a jeden civilní zaměstnanec ministerstva obrany. Vojáci se 19. ledna 2006 vrátili z mise KFOR domů na Slovensko.

Společně jsme si prošli bývalou základnu a u dobových fotografií jsme vzpomínali, kde bylo velitelství, jídelna, ubikace, dílny, psinec, ošetřovna nebo třeba „raketa“ atd. a vyprávěli si „příběhy starých zbrojnošů“.

Pravoslavný kostel v Podujevu rozbořil a vypálil dav výtržníků při etnických nepokojích v březnu 2004. Poškozený kostel se zvonící a plotem byl opraven, ale jinak celý objekt chátrá.

V Podujevu, které je správním střediskem oblasti zvané Besiana a Llapi jsme si prohlédli pravoslavný kostel stojící nad městem. Při etnických čistkách v březnu 2004 byl značně poškozen a vypálen. Celý areál byl později místními orgány opraven a hlídá ho policie. Dovnitř nás pustili po předložení pasu a zapsali si nás do návštěvní knihy.

NA SEKIRAČI UŽ ŽÁDNÍ SRBOVÉ NEBYDLÍ

Jedním z hlavních úkolů českého kontingentu byla ochrana srbské menšiny. Nejvýznamnější žila v oblasti Sekirača v horách u hranice se Srbskem. Mladí postupně odcházeli za lepším životem a staří postupně umírali. Dneska zde už žádný Srb nežije. Na Sekiraču jsme se kvůli špatné cestě autobusem nedostali.

STONOŽKOVÁ ŠKOLA STÁLE SLOUŽÍ DĚTEM

Cestou k bývalé základně Gazala Lines jsme se krátce stavěli u „stonožkové“ školy v obci Dobërdol. Tuto školu pomáhali stavět čeští vojáci a financovalo ji hnutí Na vlastních nohách – Stonožka. Pamětní deska u vchodu s textem připomínajícím, že škola vznikla za české pomoci, stejně tak jako stonožku namalovanou na fasádě budovy, již nenajdete. Důležité však je, že škola stále funguje.

Místo, kde se nacházela bývalá britská a poté česká základna Gazala Lines nedaleko obce Zakut, se hledá obtížně. Obdělávané pole vedle asfaltové cesty v ničem nepřipomíná, že zde řadu let působili vojáci. Někdy se hanlivě říká, že tam, kam vstoupí noha vojáka, sto let tráva neroste. To pro Armádu ČR rozhodně neplatí.

BITVA NA KOSOVĚ POLI

Být v Kosovu a nenavštívit pomník legendární bitvy na Kosově poli snad ani nejde. Navíc pomník, který je citlivým národnostním i politickým symbolem, svého času střežili i čeští vojáci KFOR. Při vstupu do areálu jsme museli službu konajícímu policistovi předložit pas a každého z nás si zapsal do knihy návštěv.

To, co se v Kosovu napříč dějinami odehrávalo, nám poutavě vysvětlil historik br. Miroslav Hus.

Na vrcholu pomníku je vyhlídka s plastickou mapou slavné bitvy. Také je odsud dobře vidět na město Obilič. Při již zmiňované etnické čistce v roce 2004 zde shořelo mnoho domů srbské

Br. Miroslav Hus (vlevo nahoře) vysvětluje historické události bitvy na Kosově poli přímo u pomníku nedaleko Prištiny

menšiny. Také jsou odsud dobře vidět obilícké tepelné elektrárny, které v minulosti vlastnil ČEZ. Elektrárnu vyrábějí obě a z komínů se oproti minulosti už nevalí štiplavý kouř.

KOSOVO VSTÁVÁ Z POPELA

Rozdíl mezi Kosovem, jak ho známe z minulosti, a současným Kosovem je veliký. Bylo postaveno přes dvě stě kilometrů dálnic a rychlostních silnic a další jsou ve výstavbě. Po dálnici se pohodlně dostanete ze Skopje až za Prištinu, anebo třeba z Prištiny přes Prizren až do albánské Tirany. Staví se především komerční budovy, ale i rodinné a bytové domy. Příjemným překvapením je zlepšení životního prostředí. Funguje svoz odpadu, v řekách a jezerech jsme neviděli plavat koberce PET láhví jako v minulosti. V Šajkovaci jsme viděli, jak popeláři vyvázejí popelnice. HDP Kosova roste a je tvořen především obchodem a službami. Přestože se Kosovo vstává jak bájný Fénix z popela, čeká ho ještě dlouhá cesta.

PŘES ALBÁNSKÉ HORY DOMŮ

Při přejezdu albánských hor cestou domů nám br. Miroslav Hus vyprávěl o strastiplném ústupu srbské armády i se zajatci přes albánské hory k Jadranu v zimě 1915–1916. Z dvaceti tisíc českých zajatců se jich léta 1916 dožilo jen pět tisíc. Zemřeli většinou vyčerpáním, umrznutím, hladem a na nejrůznější nemoci.

DĚKUJEME

Rádi bychom poděkovali Ministerstvu obrany ČR, Odboru pro válečné veterány a válečné hroby, Agentuře služeb, Velitelství pro operace, kontingentu Armády ČR v misi KFOR, řidičům a všem, co letošní vzpomínkovou pouť na Balkán organizovali. Děkujeme účastníkům poutě za její zdárný průběh a za možnost pro válečné veterány podívat se na místa, kde tisíce českých vojáků sloužilo, a dosud slouží, v misích a operacích na území Kosova. ■

Ministryně obrany navštívila Ukrajinu, uctila padlé z 1. i 2. světové války

Následující článek přináší informace o cestě ministryně obrany ČR Jany Černochové po pietních místech I. a II. čs. odboje na Ukrajině. Je třeba ocenit, že navzdory probíhajícímu válečnému konfliktu přikládá paní ministryně takovou váhu osobně vzpomenout památky našich padlých na místech jejich posledního odpočinku. Zvláště pak, pokud se Československá obec legionářská v uplynulých 10 letech v rámci projektu Legie 100 významně podílela na obnově řady památníků, jako v případě Bratrské mohyly v Kalynivce, pomníků v Ozerné nebo ve Starém Martinivu. Otiskujeme reportáž Karla Čapka a vybrané fotografie Jana Schejbala z Ministerstva obrany ČR.

Ministryně obrany Jana Černochová na Ukrajině s delegací Ministerstva obrany uctila památku československých legionářů a druhoválečných vojáků, připomněla i oběti vojáků z českých zemí bojujících v řadách rakousko-uherské armády. Třídenní cestu zakončila pietní akcí u zborovské mohyly, ikonického místa spojeného s počátkem československých legií na východní frontě.

„Navštívili jsme místa, která jsou úzce spojena s našimi vojáky z první i druhé světové války. Oběti obou velkých válek a hrdiny z východní fronty je potřeba si připomínat i v souvislosti s právě probíhající nesmyslnou agresí putinovského Ruska,“ řekla ministryně Černochová. Během cesty uctila také památku ukrajinských vojáků, kteří v poslední době padli při obraně vlasti. Se zástupci místních samospráv mluvila i o tom, jakou humanitární pomoc může obyvatelům jejich obcí Česká republika poskytnout před nadcházející zimou. Poděkovala jim za péči, kterou českým válečným hrobům i v době války věnují.

Návštěvu Ukrajiny ministryně obrany zahájila ve čtvrtek na hřbitově obce Sadagura nedaleko města Černivci poblíž hranic Ukrajiny s Rumunskem. Na zdejším hřbitově uctila položením květin památku československých bojovníků, kteří za druhé světové války padli na různých místech pravobřežní Ukrajiny. Mezi hrdiny, kteří jsou ve společném hrobě pohřbeni, jsou i Čechoslováci padlí v bitvě u osady Ostrožany. Pochován je zde i m. plukovník Gustav Krautstengel – Krátký, významný velitel československého tankového vojska z bitvy o Kyjev. Rodák z Královských Vinohrad zemřel při autohavárii. Další významný československý voják, který je zde pohřben, je i m. štábní kapitán František Král, který bojoval u Sokolova a vyznamenal se při dobývání Kyjeva nebo v bojích u Bílé Cerekve. Padl při německém ostřelování u Buzovky.

Delegace Ministerstva obrany, v níž byli mimo jiné i ředitel Vojenského historického ústavu brigádní generál Aleš Knížek nebo ředitel Odboru pro válečné veterány a válečné

hroby Ministerstva obrany plukovník Robert Speychal, přímo na hřbitově se zástupci místní samosprávy projednala možnost zásadní rekonstrukce tohoto pietního místa. Připravený projekt bude nyní upraven podle na místě zjištěného stavu.

Zároveň zástupci ministerstva na základě archivních dokumentů, které získali od ukrajinských úřadů, potvrdili existenci hrobu z první světové války. Pohřbeno v něm je 120 příslušníků 93. „českého“ pluku rakousko-uherské armády. Protože je pomník v zachovalém stavu, čekají ho pouze kosmetické úpravy.

V pátek delegace vedená ministryní obrany Černochovou navštívila Starý Martyniv v Ivano-Frankivské oblasti. Na tamním hřbitově je pohřbeno přes 700 vojáků pocházejících z českých zemí. Zemřeli v roce 1915 při bitvě o Starý Martyniv, když se v řadách rakousko-uherského vojska snažili obsadit ruské pozice. Rakousko-uherské jednotky utrpěly při dobývání Starého Martyniva značné ztráty. Rusové nakonec ustoupili kvůli obtížné situaci v jiných částech fronty a na památku padlých vojáků z českých zemí vznikla kamenná mohyla, která se dochovala až do dnešní doby.

V roce 2023 byla začleněna do památníku, který nechalo Ministerstvo obrany nově vybudovat. „Je důležité si připomínat nejenom vojáky, kteří za 1. světové války bojovali v československých legiích. Pietní vzpomínka patří i vojákům z českých zemí, kteří řízením osudu stáli na druhé straně zákopů,“ uvedla Černochová. Podle odhadů historiků za 1. světové války zemřelo v řadách rakousko-uherského vojska asi 250 tisíc vojáků z českých zemí. Většina z nich dosud nemá důstojný válečný hrob. Ministerstvo obrany se proto chce zaměřit v příštích letech na připomínání jejich památky.

V pátek se cílem delegace stala vesnice Tsebriv nedaleko Ternopilu. Navštívila místo, kde je podle archivních materiálů pochováno několik stovek příslušníků

rakousko-uherského 75. pěšího pluku z Jindřichova Hradce, kteří v okolí padli v období od září 1915 do května 1916. Zástupci Ministerstva obrany nyní shromáždí dostupné dokumenty a s místní samosprávou budou jednat o zřízení důstojného pietního místa.

Ve vesnici Ozerné ministryně obrany Černochová položila květiny u válečného hrobu, kde je pohřbeno asi 50 československých legionářů, kteří zemřeli v dubnu až červenci 1917. Na hřbitově a v jeho okolí jsou pohřbeni i legionáři, kteří zemřeli na následky zranění utrpěných v bitvě u Zborova.

Legendární zborovské vystoupení československých legií, které přimělo úřady carského Ruska, aby změnilo přístup

k československým dobrovolníkům, bylo poslední zastávkou ministerské delegace. Válečný hrob u Kalinivky připomíná československé legionáře, kteří padli, zemřeli nebo se stali neznámými v souvislosti s bitvou u Zborova. Pietní vzpomínky se zúčastnili zástupci místní samosprávy i řada místních obyvatel, se kterými ministryně obrany Černochová navštívila kostel, kde se společně pomodlili za konec války na Ukrajině a přátelské vztahy obou zemí.

Mohyla byla na náklady Ministerstva obrany opravena u příležitosti 100. výročí bitvy. Zástupci ministerstva nyní zkontrolovali poslední opravu vstupních pylonů, která se uskutečnila letos. ■

br. Petr Tolar

Zborov stále živý

Druhý červenec máme nezaměnitelně spojený s datem jednoho z nejdůležitějších bojů, který českoslovenští legionáři svedli v zápase o samostatný stát. Bitva u Zborova z 2. července 1917 se stala symbolem státotvorného významu legií a tvoří základ bojových tradic českých i slovenských ozbrojených sil. Československá obec legionářská si výročí zborovské bitvy pravidelně připomíná pietním aktem u legionářského památníku na Olšanských hřbitovech v Praze, letos přesně v den, kdy uplynulo 107 let od tohoto historického milníku.

V deset hodin dopoledne začal na čestném vojenském pohřebišti Olšanských hřbitovů pietní akt, kterého se kromě novodobých legionářů zúčastnili též sokolové, zástupci státu, města, armády a spolků. Vzpomínkové setkání uspořádala ČsOL ve spolupráci s Ministerstvem obrany České republiky a s podporou Posádkového velitelství Praha.

Květinové dary přišli položit: zástupce Vojenské kanceláře prezidenta republiky podplukovník Libor Musil, vedoucí kanceláře Senátu Parlamentu České republiky pan Radek Jiránek, za Generální štáb Armády České republiky podplukovník Pavel Kácl, za Ministerstvo obrany České republiky zástupce ředitele Odboru pro válečné veterány a válečné hroby pan Pavel Kugler,

radní Hlavního města Prahy pan Michal Hroza, starosta Župy Budečské České obce sokolské br. Peter Szenasy, předseda České a Slovenské obce dělostřelecké podplukovník v záloze Martin Šufajzl, zástupce Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové „Školy Československé obce legionářské“ nadporučík Jan Suder, a za pořadající spolek pak řídicí tajemník ČsOL a člen PRV ČsOL br. Milan Mojžíš, člen PRV ČsOL a předseda Jednoty ČsOL Praha 3 br. Jiří Charfreitag, předseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. Martin Lokaj a také předsedkyně Jednoty ČsOL Ukrajina ses. Natalia Parfínenko.

Hojná byla účast veřejnosti i dalších členů Obce legionářské a sokolské. Zúčastnily se i členky Sokola z Ukrajiny a Spojených států amerických, které byly aktuálně v Praze na XVII. všesokolském sletu.

Po položení květin jsme minutou ticha připomenuli památku obětí zborovské bitvy, která měla tragický punc bitvy „Čechů proti Čechům“. Českoslovenští legionáři zde za vlastní

stát bojovali proti rakousko-uherským jednotkám tvořeným rovněž Čechy, převážně z Plzeňska a Jindřichohradecka.

V legendární bitvě u Zborova se legionářům poprvé dostalo příležitosti bojově vystoupit jako kompaktní vojenská jednotka o síle střelecké brigády. Tři legionářské pluky, dohromady necelých 3500 mužů, útočily na dobře připravené rakousko-uherské zákopy v době, kdy zbytek ruské armády podléhal silné demoralizaci. To se také odrazilo na výsledku celé ruské ofenzívy, která dostala jméno po tehdejší předstevodí vlády Kerenském. Úspěch legionářů však byl nesporný. Dokázali se probít třemi liniemi nepřátelské obrany a zajmout tisíce rakousko-uherských vojáků, z nichž se pak mnozí do legie přidali. Největším úspěchem však byl ohlas, kterého se legionářům dostalo. Jejich hrdinství jim poprvé (a ne naposledy) získalo pozornost celého světa. A pro Tomáše G. Masaryka to byl dokonalý prostředek k argumentování, že Čechoslováci jsou za svůj svobodný stát ochotni prolévat krev.

Osud jednoho z účastníků bitvy, legionáře Josefa Vavrocha, přiblížil ve svém projevu historik ČsOL br. Michal Rak. Zborovskou bitvou prošla velká část osobností našich ruských legií, a jméno starodružiníka Josefa Vavrocha patří mezi ta téměř zapomenutá. Bitvy u Zborova se zúčastnil jako podporučík, velitel čety, největší popularity mezi ruskými legionáři si pak získal jako vrchní intendant československého armádního sboru. Po návratu do vlasti zůstal v armádě

a do penze odešel v hodnosti plukovníka. Na začátku německé okupace byl zatčen a celou válku vězněn ve věznicích a následně v koncentračním táboře. Zemřel před koncem druhé světové války, v únoru 1945, během pochodu smrti.

Se závěrečným prosllovem vystoupil za pořádající spolek br. Milan Mojžíš, a ve své řeči připomenul i druhý život zborovských hrdinů a význam legionářského památníku. „Poté, co bylo druhý den ustavujícího sjezdu naší organizace – dne 23. května 1921 – zvoleno její vedení v čele s prvním předsedou Josefem Patejdlem, odebrali se představitelé Obce legionářské právě sem, kde uctili památku padlých bratří, svých spolubojovníků. Na květinovém věnci, kterým tehdy

ozdobili místo posledního odpočinku, byla vůbec poprvé připevněna stuha, jež nesla název nové organizace československých legionářů. V době komunistického režimu, který se snažil odkaz legionářů uvrhnout v zapomnění, přicházeli na toto místo dosud žijící českoslovenští legionáři. Osamocení. Bez účasti tehdejších představitelů veřejné moci a armády. Tradici však uchovali a po sametové revoluci ji předali veteránům druhé světové války a představitelům obnovené Československé obce legionářské.“

Tóny státní hymny pak zakončili pietní shromáždění, které letos moderovala ses. Marcela Tolarová. Velké poděkování patří všem zúčastněným, kteří našli čas a přišli se poklonit památce hrdinům bitvy u Zborova. Je to dokladem toho, že je Zborov stále živý. ■

Francouzské městečko Darney – symbol Dne ozbrojených sil České republiky br. Miroslav Šindelář

Ve čtvrtek 27. června se delegace Ministerstva obrany ČR, kterou vedl ředitel Odboru pro válečné veterány a válečné hroby plukovník Robert Speychal, zúčastnila vzpomínkového setkání u památníku Kléber nedaleko francouzského městečka Darney. V delegaci byli také zástupci jednot Československé obce legionářské z celé republiky. Ty vedl bratr tajemník Jiří Filip.

Po vřelém přivítání na radnici starostou a vedením města se zde delegace ministerstva obrany setkala s velvyslancem České republiky ve Francii Jeho Excelencí Michelem Fleischmannem a přidělenkyňou obrany ČR plukovnicí Radkou Lainovou.

Starosta městečka Darney Yves Desvernes, který v úvodním projevu přivítal hosty z České republiky, mezi nimiž nechyběli ani váleční veteráni, zdůraznil přetrvávající přátelství mezi Čechy, Slováky a Francouzi. „Považuji za čest, že byl v našem městě vybudován památník, s nímž je úzce spojena historie bývalého Československa a naše společné přátelství.“

Plukovník Robert Speychal ve svém projevu zdůraznil, že pietní akt se koná v rámci 106. výročí příchodu šesti tisícovek československých vojáků – legionářů do prostoru Darney, vzniku tábora Kléber a zejména složení slavnostní přísahy, spojené s předáním praporu 21. čs. střeleckému pluku, který namaloval jeden z nejznámějších českých a světových malířů té doby František Kupka. Tehdy příslušník naší armády ve Francii.

„K udržení kolektivní paměti přispívá opakované konání této akce, a pro mne osobně o to více, že přesně v těchto místech stál můj dědeček poručík Vojtěch Speychal a přísahal s číslem 509 Cognac vyraženým na vojenské

známce na řetízku na ruce s ostatními 5999 našimi vojáky věrnost své vlasti až za hrob,” uvedl plukovník Speychal a podtrhl tuto chvíli tím, že ukázal památný řetízek se známkou svého dědečka přítomným hostům. Připomněl,

že historická slavnostní událost v Darney byla základem pro vyhlášení Rozkazu prezidenta republiky ČR ze dne 7. února 2002, který stanovuje den 30. června Dnem ozbrojených sil České republiky.

Ceremoniál, který v novodobé historii našeho státu připravuje české a slovenské velvyslanectví ve Francii společně s místní samosprávou, je vzpomínkou na skutečnost, že na tomto památném místě 30. června 1918 složily slavnostní přísahu 21. a 22. československý střelecký pluk. V předvečer této slavnosti oznámil francouzský ministr zahraničí Stéphen Pichon, že Francie pokládá Československou Národní radu v Paříži za základ budoucí

československé vlády a uznává nároky našeho národa na samostatný stát.

Obyvatele městečka Darney pojí s Čechoslováky nejen památník, který udržují s velkou pietou, ale také skromné muzeum této události a pamětní deska na návštěvu prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka v prosinci 1918. Spojitost s Českem je rovněž potvrzena partnerskou spoluprací s moravským Slavkovem.

Česká delegace se v Darney poklonila památce prvního československého prezidenta T.G. Masaryka a položila i smuteční věnec u památníku prvního českého prezidenta Václava Havla, v ulici, která je podle něj pojmenována. ■

Legionářská pouť u příležitosti 105. výročí bojů s Maďary

text br. Jiří Filip
foto ses. Edita Volková

V polovině měsíce června se ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a Nadáciou Milana Rastislava Štefánika uskutečnila vzpomínková pouť po Slovensku u příležitosti 105. výročí války s Maďarskou republikou rad, jejíž součástí bylo i odhalení nového pomníku v Lenke.

Poutníci z řad Československé obce legionářské z celé republiky, mezi nimiž nechyběli ani váleční veteráni zahraničních misí, vyrazili z Prahy ve čtvrtek 13. června přes Brno, kde přisedali další účastníci, směrem do slovenské Senice, jež byla první zastávkou. U hrobu čs. vojáka Michala Bendy, který padnul 3. července 1919 v bojích u Žiliny, jsme měli příležitost provést první pietní akt, jehož aranžmá jsme následně použili na desítkách dalších míst, které jsme navštívili. Po kladení květinových darů následovaly projevy ze strany místních představitelů

Kladení květinového daru ke společnému hrobu ve Vyškovcích nad Iplom

Momentka z piety u sochy italského legionáře v Seredi

(v Senici to byl zástupce primátora pan Filip Lackovič) a naší delegace a celé vzpomínkové setkání zakončil společný zpěv bývalé čs. státní hymny pod vedením ses. Štěpánky Skálové a ses. Břetislavy Dixové.

Příkladně upravené hroby tří čs. vojáků v Zaluzičích na východě Slovenska

Dalším zastavením byl hrob čs. vojáka Ferdinanda Neužila, který se nachází na hřbitově v Jablonici, a stejně jako předchozí Bendův hrob je nově osazen velmi působivým křížem, který svým provedením odkazuje na prvorepublikovou formu. Poté již autobus zamířil k mohyle gen. Milana Rastislava Štefánika na Bradle, jež se nachází nedaleko Štefánikova rodiště Košariská. Pietní akt u místa posledního odpočinku jednoho ze zakladatelů Československa se uskutečnil za přítomnosti paní Evy Reinöhlové, která reprezentovala Velvyslanectví ČR v Bratislavě.

Prvního dne nás ještě čekala dvě důležitá zastavení. Prvním byl bývalý vojenský hřbitov v Trnavě, kde proběhlo jednání ohledně možností budoucí obnovy pietního místa připomínajícího zde pohřbené čs. vojáky. Milým zakončením čtvrté cesty bylo přijetí v Seredi, kde jsme společně s primátorem Ondřejem Kurbelem, viceprimátorkou Márií Fačkovcovou, zástupcem ředitele Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR Pavlem Kuglerem a slovenskými válečnými veterány uctili památku padlých při obraně Československa před maďarskými bolševiky. Stalo se tak na Náměstí republiky při památníku padlým, kterému dominuje kopie prvorepublikové sochy italského legionáře. Následně jsme přijali milé pozvání do místního muzea, kde jsme si mohli opět potvrdit, jak se zde pečuje o legionářský odkaz.

Druhý den nás čekala nejjihnější místa na naší cestě Slovenskem. Památce čs. vojáků jsme se poklonili nejprve v Šuranec, abychom následně položili věnec na hroby našich padlých v Nových Zámčích a vzpomněli velitelem 39. čs. střípu „Výzvedeného“ pplk. Jiřího Aloise Jelínka, který zde 20. června 1919 padl a o jehož hrob na Olšanských hřbitovech pečují ČsOL. Naším padlým jsme se poté poklonili v Bajči, abychom zamířili do Komárna, kde jsme nejprve uctili památku čs. vojáků, abychom následně pietou uctili i zde pohřbené padlé maďarské bolševiky. Pomník nad jejich hroby byl zřízen již za první republiky. Ve Štúrově (dříve Parkan) nás přivítal primátor Eugen Szabó a k naší delegaci promluvil rovněž pan Jozef Slabák, který se nejvíce zasloužil o obnovu a údržbu celého pietního místa, kde jsou pohřbeni nejen padlí čs. vojáci, ale také legionáři, kteří působili ve zdejší městě za první republiky. Druhá den jsme ještě vykonali pietní akty v Pastovcích, Ipeľském Sokolci a Vyškovicích nad Ipľom, abychom se v závěru dne poklonili památce padlých i Šahách, které jsou rovněž příkladem skvěle obnoveného pietního místa.

V sobotu 15. června jsme se jedinkrát za celou cestu vydali za maďarskou hranici, a to do Balassagyarmatu, kde jsme na zdejší rozlehlém hřbitově navštívili obnovený pomník zde pohřbeným čs. vojákům. Poté jsme se již na slovenské straně

Nově odhalený pomník-kenotaf v Lenke, připomínající čs. vojáky, jejichž hroby se nachází na dnešním území Maďarska

vydali dále k východu s milým přijetím v Želovcích a pietě u hrobu Josefa Prokeše, dále se zastávkou ve Sklabíně, abychom došli do Lučence, kde jsme se v Městském parku u pomníku „Padlým u Lučence“ setkali s primátorkou Alexandrou Pivkovou.

Ve Štrkovci jsme si společně s místními představiteli a veřejností připomněli památku čet. Karla Šugara. Milé přijetí místních bylo korunováno občerstvením, které v parném dni přišlo vhod a zcela neočekávaně proběhlo ve smuteční síni hřbitova. Početná účast místních občanů nás čekala i v obci Lenka, kde proběhlo slavnostní odhalení nového pomníku, který se stal součástí původního a zrestaurovaného hrobu čs. legionáře Josefa Bendy. Díky tomu jsou v Lence připomenuta jména desítek čs. vojáků, kteří padli na území dnešního Maďarska a doposud nebyla jejich památka připomenuta. Pro všechny účastníky bylo velkou ctí, že byli přítomni tak významné události.

Následně jsme v Plešivci uctili památku npor. Otakara Vepřeka a poslední pietu uskutečnili u pomníku v Turni nad Bodvou, kde je pietní místo s ostatky 23 čs. vojáků součástí neopakovatelné scenérie pod Turnianským hradem.

Čtvrtý den jsme se při naší cestě dostali nejvýchodněji, když jsme uctili památku padlých nejprve na hřbitově v Zaluzičích a Šamudovcích, kde jsou obnovena hrobová označení novými kříži, a také v Michalovcích, kde se o zřízení pietního místa jednalo s přítomným primátorem Miroslavem

Společný snímek před Štefánikovou mohylou na Bradle

Po slavnostním odhalení pomníku v Lenke jsme se s místními obyvateli nechali na památku vyfotografovat

Dufincem. Milého přijetí se nám dostalo rovněž v Medzevu, kde se dochovalo rozsáhlé pohřebiště z první republiky a po pietě proběhlo rovněž jednání o nutných úpravách místa, ve Štósu jsme pietu uskutečnili u rozpadlého kříže čs. vojáka, jehož hrob bude v dohledné době rovněž obnoven. Den jsme zakončili v Rudníku, kde jsme uctili památku střelce Jozefa Mravce, rodáka z Čadce.

V pondělí, kdy nás čekal co do počtu navštívených míst nejnáročnější den, jsme hned na počátku ztratili cenný čas kvůli „zapomenuté“ dopravní značce oznamující bývalou nízkou výšku podjezdu, pro náš autobus nevyhovující. Zbytečně jsme tak z Košic, kde jsme nocovali, operativně zvolili velkou okliku do Kostolán nad Hornádom, kde nás trpělivě očekával starosta obce Anton Medvec. Společně jsme se tak mohli poklonit památce čs. vojáka Čeňka Fišera, rodáka z Lysé nad Labem, jehož hrob již je také osazen novým křížem. V nedalekém Kysaku jsme si připomněli překvapivý přepad přesily maďarských bolševiků, který zde provedli příslušníci

Jeden z nových typizovaných křížů na příkladu hrobu Antonína Klementa v Čifároč

vysokomytského 30. pěšího pluku, a uctili jsme památku jeho padlých.

Jozef Pilko, jenž je pohřben v Malé Lodině, byl dalším čs. vojákem, jehož památku jsme uctili, a to společně se starostkou Adriánou Fečkovou, která nás po pietním aktu svým vozem doprovodila úzkou silnicí kolem nádrže Ružín. I díky tomu jsme srovnali naši časovou ztrátu z počátku dne. Ve Velkém Folmarku nás čekalo další pietní místo, které se nám vrylo do paměti. Nový kříž padlého čs. vojáka Jaroslava Hrušky se nachází v poměrně prudkém svahu ve stínu vzrostlé lípy. Společně tak utváří na hřbitově, kde časem zašla většina rovů a křížů, velmi působivou kompozici.

Při zastávce v Margecanech jsme uctili památku čs. vojína Františka Hájka z Řičan a v Klenove uspořádali pietu nad hro-

by padlých, které zdobí šest nových křížů. Nový kříž je osazen rovněž nad hrobem čs. vojáka a broumovského rodáka Josefa Košťála Žipově, a také na dobře udržovaném hřbitově v Pečovské Nové Vsi u hrobu Jana Hudáka. Posledním zastavením dne se staly Šarišské Michalany, kdy byla s místními představiteli projednána obnova hrobu padlého čs. vojáka Václava Humpolce. Tím pro nás skončil den, který provázely strmé pěší výstupy na hřbitovy, které byly zakládány tak, aby v úzkých údolích nezabíraly nedostatkovou rovinatější půdu.

Předposlední den naší cesty byl věnován pietám, jež nás postupně přivedly do středu Slovenska. Začali jsme ve Fričovcích, kde na nás opět čekali místní představitelé, aby si s námi připomněli památku dvou zde pohřbených čs. vojáků. Následoval stokilometrový přejezd do Ružomberoku, kde jsme se s představiteli města a místními válečnými veterány poklonili u krásného prvorepublikového Pomníku slobody slovenského národa památce 19 čs. vojáků, jejichž oběť je zde připomenuta. V Badině nás mile přivítal starosta Pavol Hric. S Ministerstvem obrany ČR vstřícně spolupracoval při obnově působivého Památníku bojovníků za oslobodenie, který byl slavnostně odhalen v červnu 2021.

Méně spokojeni s přístupem města jsme naopak byli v Bánské Štiavnici, kde jsme si pod Kalvárií připomněli památku padlého Františka Brože. O to milejší nám byli reakce místních obyvatel, kteří dávali na odív, jak si váží osobnosti, tehdy ještě plukovníka, Josefa Šnejdárka, který zde velel čs. jednotkám.

Z pietního aktu v Badině, kde jsme si připomněli památku padlých hned několika čs. jednotek, které v tomto směru před 105 lety prorazily maďarské linie

Památeční snímek s dětmi ve Velkom Lapáši po dojemném pietním aktu na místním hřbitově

Poslední pieta se odehrála u nového pomníku sedmi čs. vojáků pohřbených v Dekyši. Nejnáročnější výstup celé vzpomínkové pouti, ačkoliv byl stanoven jako dobrovolný, zvládli v horkém letním dni všichni účastníci. Společně jsme se tak i se zástupci obce poklonili památce padlých čs. vojáků, kteří v tomto případě pocházeli z různých míst Českých zemí.

Středa 19. června byla posledním dnem naší cesty, kterou jsme ráno zahájili pietou společně se zástupce primátora Peterem Benčekem, který velmi srdečně pohovořil s účastníky poutě. Následně jsme si ve Velém Ďuru připomněli oběť takřka čtyř desítek zde pohřbených čs. vojáků, jejichž hrob zdobí od první republiky monumentální stéla. V Čifároch jsme zapěli čs. hymnu u nového kříže nad hrobem čs. vojáka Antonína Klementa z Plzně a ve městě Vrábě jsme spolu se zástupkyní primátora Monikou Mališkovou uctili památku šesti čs. vojáků, jejich společný pomník se dochoval do dnešních dnů.

Ve Velkom Lapáši si pro nás místní v čele se starostkou Katarínou Babalovou připravili krásné uvítání za účasti krojovaných dětí z místní základní školy, které doprovodili rovněž recitací. Místní setkání a pietní akt se tak stal potvrzením dojmu, který jsme na naší cestě získali, neboť při drtivé většině našich více než 50 pietních zastavení jsme se setkali s velmi vřelým přijetím a díkem za naši návštěvu. A ať už byli představitelé měst a obcí slovenské, maďarské nebo německé národnosti, zapěli si společně s námi za závěr pietního aktu bývalou československou státní hymnu.

Úplně poslední zastávkou na Slovensku byla Bratislava, kde jsme se poklonili, tak jako prvního dne naší cesty, opět památce gen. M. R. Štefánika, a to při jeho nadživotní soše na jeho dunajském nábreží. Velkou ctí nám bylo, že společně s námi tak učinili 1. náměstkyně primátora Tatiana Kratochvílová a český přidělenec obrany genmjr. Libor Jílek, kteří velmi ocenili právě ukončenou legionářskou pout. Ze slovenského hlavního města jsme se zastávkou v Brně dorazili do Prahy a účastníci poutě se následně rozjeli do svých domovů.

Na závěr mi dovolu, abych vzpomněl toho, že právě před deseti lety jsem se účastnil cesty po Slovensku, kdy jsme navštívili většinu míst, jako letos. Musím osobně vyjádřit velké uznání práci Ministerstva obrany ČR za obnovu desítek míst posledního odpočinku padlých vojáků republiky. Jmenovitě náleží náš dík Pavlu Filipkovi z Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO a správci Nadácie Milana Rastislava Štefánika br. Pavlu Šestákovi, kteří byli našimi průvodci při letošní cestě.

Stejně tak bych rád poděkoval našim dvěma řidičům, kteří nás bezpečně dopravili na zhruba 1500 km dlouhé cestě. Můj dík patří stejně tak všem účastníkům legionářské poutě, protože

Před monumentálním pomníkem gen. Milana Rastislava Štefánika v Bratislavě

jsem to při velmi horkých dnech, které právě panovaly, a vzhledem k častým fyzicky náročným výstupům, neměli mnohdy jednoduché. Závěrem děkuji za pomoc při přípravě cesty svým kolegům z Ústředí ČsOL, zvláště pak ses. Marcele Tolarové. ■

Od vyhlazení Lidic uplynulo 82 let

text ses. Eva Armeanová
foto ses. Marcela Volfová a br. Jiří Skála

Dne 15. června 2024 od 10. hodiny se v Lidicích u společného hrobu zavražděných lidických mužů konala pietní vzpomínka k uctění všech obětí lidické tragédie. Ještě před oficiálním zahájením pietního aktu členové kladenské jednoty ČsOL zavzpomínali na přeživší lidické dítě Marušku Šupíkovou. Když ještě žila, společně jsme přicházeli k místu, kde stál dům jejich rodičů a společně pokládali květiny a zapalovali svíčku. Její dlouholetí přátelé Eva Armeanová a Stanislav Pítr jí slíbili, že vždy na ni budou zejména v tento den vzpomínat a položí květinu. Bylo tomu tak i letos; protože se ze zdravotních důvodů nemohli osobně zúčastnit, květinu položila ses. Miroslava Čížková.

Poklonit se památce lidických obětí přišli zástupci politického a veřejného života, zástupci diplomatických sborů, přeživších i jejich potomků a spolků. Věnce a kytice položili předseda Senátu Parlamentu ČR Miloš Vystrčil, hejtmanka Středočeského

kraje Petra Pecková, za lidické přeživší děti Pavel Horešovský, Jiří Pitín a Jiří Kříž Korecký, starostka obce Lidice Veronika Kellerová a místostarosta Tomáš Skála.

Za Československou obec legionářskou věnec položila delegace v čele s předsedou Pavlem Budinským, za kladenské legionáře Stanislav a Miroslava Čížkovi. Modlitbu pronesl

Dominik kardinál Duka a závěrečného slova se ujal ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík.

U Památníku dětských obětí války za legionáře kytici položili Jan Malý, Stanislav Čížek a Miroslava Čížková. Jako v předchozích letech při této příležitosti zazpívaly japonské děti ze školy v Praze.

Před 82 lety bylo zavražděno celkem 340 lidických občanů, po skončení války se do vlasti vrátilo 143 lidických žen a 17 dětí. Přes velké úsilí nacistů pálit, ničit a likvidovat vše živé i neživé se nacistům nepodařilo Lidice vymazat z mapy.

Lidice žijí a budou žít. ■

Pietní vzpomínka u kladenského gymnázia

text ses. Eva Armeanová
foto br. Jiří Skála

V pondělí 10. června 2024 v 8.00 se před budovou kladenského gymnázia konal pietní akt, který připomínal osudy lidických žen a dětí, které zde strávily poslední tři dny. V tělocvičně se tradičně koná tichá vzpomínka, kde stojí potomci lidických žen a dětí na místech, kde naposledy mohly být lidické maminky se svými dětmi, než jim byly násilně odebrány. Vždy jsem si uvědomovala, jak nesmírně obtížné to pro ně musí být. Nikdy nezapomenu na drobnou a křehkou Marušku Šupíkovou, která stála na „svém“ místě, jakoby schoulená, ale zároveň pevná a rozhodná, byť se slzami v očích.

Pietní vzpomínka pokračovala u sochy Lidické matky od akademické sochařky Marie Uchytílové. Věnce a kytice položili zástupci politického a veřejného života. Nechyběly přeživší lidické děti Pavel Horešovský a Jiří Pitín, starostka obce Lidice Veronika Kellerová, dcera Marie Uchytílové Sylvia Klánová, potomci přeživších lidické tragédie, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Skopeček, senátorka Adéla Šířpová, poslanec

Parlamentu ČR Vojtěch Munzar, hejtmanka Středočeského kraje Petra Pecková, zástupci Statutárního města Kladno a další. Za kladenské legionáře věnec položila delegace ve složení br. Jan Malý, ses. Vladislava Ledvinková a ses. Daniela Fialová. Kulturní vystoupení si připravily studentky

kladenského gymnázia. S emotivním projevem vystoupila Sylvia Klánová, zavzpomínala na 100. výročí narození své maminky, akademické sochařky Marie Uchytlové.

V tento den pokračovala pietní vzpomínka v 10.00 hod. v areálu Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích. Byla

uctěna památka lidických mužů, horníků, kteří převážně pracovali na dole Prago v Kladně-Dubí. Památce kamarádů horníků se poklonili členové Klubu přátel hornických tradic Kladno ve slavnostních uniformách. Za kladenské legionáře kytici položil br. Jan Malý. ■

Vzpomínka na hrdiny z Resslovky

Již šestým rokem připadá na datum 18. června významný den České republiky pod názvem: Den hrdinů druhého odboje. Odkazuje na tentýž den roku 1942, kdy se v pražské Resslově ulici v nerovném boji střetla sedmice statečných československých agentů-parašutistů se stonásobnou přesilou německých okupantů. Tento jedinečný akt vzdoru odbojářů si každoročně připomínáme u pamětní desky na budově pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Ani letošní pietní akt se neobešel bez zástupců státu, armády, diplomacie, institucí či spolků. Československou obce legionářskou zastupoval předseda br. Pavel Budinský.

Sedmička agentů-parašutistů, vyslaných do okupované vlasti ze Spojeného království, se v kryptě chrámu ukryla krátce po úspěšném atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Po jeho smrti začali Němci běsnit ze zoufalství, neboť ani přes přísná opatření se jim nedařilo atentátníky a jejich spolupracovníky vypátrat. Teprve ohlas německého zločinu spáchaného na nevinné české obci Lidice dolehl na Karla Čurdu, agenta-parašutistu ze skupiny OUT DISTANCE, který se ukrýval u své rodiny v jižních Čechách. Sám odešel udat jemu známé informace na gestapo. Neznal

sice aktuální úkryt svých spolubojovníků, ale udal statečné lidi z Prahy, Plzně, Pardubic či Lázní Bělohrad, kteří jim již od začátku roku 1942 poskytovali azyl. Spirála zatýkání pak gestapáky dovedla až k nejbližším přechovávatelům agentů-parašutistů z okruhu sokołské odbojové organizace, a nakonec i na přesné místo jejich úkrytu u členů pravoslavné církve. Brzy nad ránem 18. června 1942 tak byl chrám sv. Cyrila a Metoděje obklíčen a začalo jeho dobývání. Němci měli snahu získat hledané osoby živé, ale nepodařilo se jim to. Trojice Adolf Opálka, Jan Kubiš a Josef Bublík zemřela v boji o kúr a emporu. Poté následovalo dobývání samotné krypty, kde si nakonec čtveřice Josef Gabčík, Josef Valčík, Jaroslav Švarc a Jan Hrubý vzala život sama. Německá akce skončila nezdarem a ze sedmi československých vojáků se stali národní hrdinové.

Památku statečných vojáků i jejich spolupracovníků jsme si připomenuli v úterý 18. června dopoledne u pamětní desky nad okénkem legendární krypty, kde se před dvaosmdesáti lety odehrálo velké drama. Deska z roku 1947 je dílem sochaře Františka Bělského, který sám během druhé světové války sloužil v řadách československé zahraniční armády a byl rovněž členem exilové Československé obce legionářské. Současní členové legionářské Obce na tradiční vzpomínkové akci nikdy nechybí. ■

Pietní akt k 82. výročí vyhlazení osady Ležáky

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr

Pietní akt se konal 23. června 2024 na pietním území u pomníku Kniha obětí. Akci zorganizoval Památník Lidice pod záštitou ministra kultury a hejtmana Pardubického kraje ve spolupráci s obcí Miřetice a Československou obcí legionářskou.

Pamatce nevinných obětí se přišel poklonit prezident republiky Petr Pavel, zástupci politického a veřejného života, diplomatického sboru, zástupci obce Lidice, Československé obce legionářské, Sokola a dalších spolků a institucí. Za Československou obec legionářskou věnec položil předseda Pavel Budinský a člen PRV František

Bobek, za kladenské legionáře Stanislav Pítr, Miroslava Čížková a Šárka Eppertová, praneteř po ležáckém odbojář Čeňku Burešovi. Po zaznění státní hymny ČR následovalo čtení jmen zavražděných mužů a žen. Modlitbu za oběti ležácké tragédie pronesl generální vikář Mons. Jan Paseka. Nechybělo vystoupení pěveckého sboru Zvoneček ZUŠ Slatiňany. Zapálení Ohně (bez) naděje se ujal prezident republiky Petr Pavel a předseda Československé obce legionářské Pavel Budinský. Ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík poděkoval všem přítomným za účast a na závěr pietní vzpomínky se uskutečnil seskok vojenských parašutistů do prostoru pietního území.

Ležáky, tato malá osada mezi Miřeticemi a Loukou na Chrudimsku byla vyhlazena a vypálena 24. 6. 1942. Byla to krutá odvěta za atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Na rozdíl od Lidic, byli obyvatelé osady Ležáky zapojeni do odbojové činnosti. Ležácký mlýn modernizoval Jindřich Švanda, který do něj také přivedl parašutistu Jiřího Potůčka. Ve mlýně bydlela ještě rodina Švandova švagra Josefa Štulíka, ta byla také aktivně zapojena do pomoci výsadku SILVER A. Všichni pak byli zapojeni do činnosti odbojové skupiny Čenda, pojmenované nejspíše podle ležáckého odbojáře Čeňka Bureše. Dospělí obyvatelé, muži ale i ženy, byli zastřeleni. Ležácké děti byly odvezeny do vyhlazovacího tábora v Chelmnu a zavražděny během měsíce července výfukovými plyny speciálního autokaru. Válku přežily pouze dvě děti, sestry Štulíkovy, které byly dány na převýchovu do německých rodin. ■

Oheň (bez) naděje pod záštitou hejtmana Pardubického kraje

Projektu Československé obce legionářské nazvaného Oheň (bez) naděje se účastní děti základních škol, které převáží symbolický oheň z Ležáků do polského Chełmna nad Nerem. Připomínají tak tragický osud 11 ležáckých dětí, které byly v nacistickém vyhlazovacím táboře Kulmhof (dnes Chełmno nad Nerem) zavražděny ve zplynovacích vozech. Letošní už 14. ročník Ohně (bez) naděje, který zaštil hejtman Pardubického kraje Martin Netolický, byl zahájen 23. června 2024, během tradiční piety připomínající vypálení této osady nacisty. A oheň v lucerničkách zapálil žákům prezident České republiky Petr Pavel společně s předsedou ČsOL br. Pavlem Budinským.

Po slavnostním zahájení pokračoval čtyřdenní program v Pardubicích. V pondělí v devět hodin dopoledne proběhla na mostě v Rosicích pieta známá jako „194 růží“. Žáci spolu s potomky obětí popravených během heydrichiády vhadzovali do Labe bílé růže za 194 osob zastřelených na bývalém popravišti. Bílou růží poslala po proudu například Martina Stará (příbuzná Tani Hladěnové), Lenka Pěchová (příbuzná Boženy Hovorové), Ivan Pištora (vnuk Antonína Pištory), Lukáš Sviták (pravuk Adolfa Švadlenky), žáci a učitelé ze základních škol ze

Včelákova a Skutče a členové Klubu pardubických seniorů. Poté pokračoval program v lesoparku Jiřího Potůčka v Trnové. Během piety položili přítomní hosté květiny k pomníku radiotelegrafisty výsadku Silver A – Jiřího Potůčka. Ve svých projevech připomněli význam výsadku Silver A a současně úlohu samotného Potůčka v plnění zadaných úkolů. Jiří Potůček se narodil před 105 lety, zemřel rukou českého protektorátního četníka ve věku nedožitých 23 let.

Program dále pokračoval v centru Pardubic v kostele Českobratrské církve evangelické. Hodinové pásmo doprovázel

Chlapecký pěvecký sbor Bonifantes a jeho zpěv v doprovodu piana uchvátil veškeré osazenstvo kostela. Po krátkém přivítání evangelickou farářkou Hankou Ducho vystoupila redaktorka ČRo Šárka Kuchtová s příběhem pardubické rodiny Hovorových, u kterých se na počátku roku 1942 Jiří Potůček skrýval.

Během heydrichiády byla rodina prozrazena a musela žít v ilegalitě. Maminku Boženu Hovorovou nakonec nacisté zatkl a popravili 2. července 1942, ve stejný den, kdy byl na druhé straně Pardubic zastřelen Jiří Potůček. Nacisté hledali i syna Boženy Hovorové, sedmadvacetiletého Františka, který se za heydrichiády ukryl ve vesnici Brambory nedaleko Čáslavi. Odvážná rodina rolníka Míče ho skrývala tři roky, až do konce války v květnu 1945.

Mezi hosty v evangelickém kostele byli i potomci rodiny Míčů. Iva Míčová vyhověla prosbě organizátorů, předstoupila před posluchače a vyprávěla rodinný příběh tak, jak jim ho vyprávěli prarodiče. Detailně popsala místo v domě, kde se František Hovora ukrýval, a vyprávěla drobné příběhy, které se během jeho tříletého pobytu staly. Iva Míčová sklídila zasloužený potlesk. Po hudební vsuvce vystoupila farářka Hana Ducho s rozvahou nazvanou Nebýt lhostejní!

Program druhého dne Ohně(bez)naděje jsme zakončili ve sklepení objektu Zámeček Pardubičky – Larischova vila. Zde opět vystoupil pěvecký sbor Bonifantes pod vedením dirigenta Jana Míška. Hudba vytvořila slavnostní atmosféru provázející vernisáž výstavy soch Olbrama Zoubka, které budou dlouhodobě umístěné právě ve sklepení vily. Sousoší sedmi soch nese název Zastřelení.

Třetí den Ohně(bez)naděje, tedy v úterý ráno, jsme vyrazili k Červenému Kostelci po stopách radiotelegrafisty Silver A Jiřího Potůčka. Nejdříve jsme zastavili v Bohdašíně před někdejší školou, z níž Jiří Potůček naposledy vysílal. Naproti škole stojí památník obětem nacismu, kde je uložena prst z popraviště u Zámečku v Pardubičkách. Po pietě jsme se pěšky přesunuli na protější kopec na Končiny, kde se v domě

rodiny Burdychových Jiří Potůček naposledy ukryl a odkud po prozrazení prchal zpět na Pardubicko. Doufal, že zde nalezne pomoc známých. Po krátkém popisu událostí jsme sešli dolů k lesu, kde je památník obětem 2. světové války, jmenovitě Antonínu Burdychovi st., Antonínu Burdychovi ml., Josefě Burdychové, Miladě Burdychové a Františku Jirouškovi. Tam dětem poutavě vyprávěla příběh Jiřího Potůčka a rodiny Burdychových Šárka Kuchtová. Po cestě do místa ubytování v kempu Rozkoš jsme ještě jako doplňkový program navštívili státní zámek Náchod a Babiččino údolí.

Čtvrtý den Ohně(bez)naděje jsme vyrazili na dlouhou cestu do Lodže, kam byly odvečeny v roce 1942 také děti z Ležáků. Navštívili jsme železniční stanici Radegast, do které přijížděly transporty židů z celé Evropy a byly dále rozřazovány do různých koncentračních a vyhlazovacích táborů. Po pietě a prohlídce muzea jsme vyrazili na cestu do Chelмна nad Nerem, kde byl během války zřízen nacistický vyhlazovací tábor. Zde bylo pravděpodobně usmrceno výfukovými plyny ve speciálně upravených vozech 11 ležáckých a 82 lidických dětí. Navštívili jsme tamní muzeum, které dokumentuje bestialitu nacistického vraždění, a pokračovali do nedalekého Lesa Rzuchowského. Na tomto velkém lesním pohřebišti jsme došli až k památníku, který připomíná zavraždění dětí z Ležáků a Lidic. Položili jsme k němu lucerničky s ohněm zažehnutým před čtyřmi dny v Ležákách a vyslechli jsme si vyprávění polského průvodce... byli jsme u konce své cesty a mnozí těžko skrývali dojetí. Společně jsme zazpívali Českou hymnu – tak jako při každé pietě během našeho putování s Ohněm(bez)naděje.

Na projektu se výraznou měrou podílelo Ministerstvo obrany ČR, Ředitel KVV Pardubice Petr Holý, starosta Městského obvodu Pardubice 7 Jan Rejda, farářka Hana Ducho, Šárka Kuchtová z Českého rozhlasu, dirigent Jan Míšek a Chlapecký pěvecký sbor Bonifantes, členové jednot ČsOL Chrudim a Hradec Králové. ■

V Praze se konalo finále soutěže Battlefield

text br. František Bobek
foto Radek Pavlík

Projekt Československé obce legionářské Battlefield je celostátní brannou soutěží šestičlenných družstev pro žáky druhého stupně základních škol a ekvivalentu středních škol. Tento projekt je inspirován vojenským výcvikem a činností našich vojáků během druhé světové války. Závody jsou připomínkou hrdinů, kteří v letech 1939–1945 aktivně působili v zahraničním i domácím odboji a zasloužili se o osvobození okupované vlasti. Branné závody jsou zaměřeny na fyzickou připravenost, týmovou spolupráci, schopnost řešit logických úkolů či prolomení šifer v historických souvislostech. V letošním roce byly tématem operace Calcium a operace Barium. Oblastních kol se v průběhu měsíce dubna zúčastnilo celkem 75 družstev v 8 závoděch. Vždy nejlepší dvě družstva z kvalifikací se probodovala do finálového boje. Ten se uskutečnil dne 11. června v Lanovém centru Proud v Praze. Finálového

klání se nakonec zúčastnilo 17 družstev. Prvně se zapojila 2 družstva z Jihočeského kraje, která se kvalifikovala prostřednictvím krajského kola pořádaného Krajským vojenským velitelstvím České Budějovice.

Všech závodů, které jsou organizovány s finanční podporou Ministerstva obrany ČR, se společně s organizátory účastní členové klubů vojenské historie. Tak jako v jiných soutěžích bylo součástí závodů přezkoušení družstev ze znalostí tématu formou testu. Putovní pohár si nakonec odvezlo družstvo Rytíři. Již tradiční závody projektu Battlefield jsou plánovány i na příští rok. ■

Finálové klání soutěže LEGIE

Projekt Československé obce legionářské LEGIE je celostátní brannou soutěží šestičlenných družstev žáků středních škol, který volně navazuje na obdobný projekt pro základní školy (Battlefield). Tento projekt je inspirován vojenským výcvikem a činností našich legionářů během první světové války. Závody jsou připomínkou hrdinů, kteří bojovali v letech 1914–1918 na všech frontách a měli obrovský vliv na vznik samostatného Československa.

Branné závody jsou zaměřeny na fyzickou připravenost, týmovou spolupráci, schopnost řešení logických úkolů či prolomení šifer v historických souvislostech. V letošním roce byl tématem vznik Československých legií a Velká válka. Oblastních kol se v průběhu měsíce dubna zúčastnilo celkem 44 družstev v šesti závodech. Vždy nejlepší dvě družstva z kvalifikací se probjovala do finálového boje,

který se uskutečnil dne 16. května v Lanovém centru Proud v Olomouci. Finálového klání se nakonec zúčastnilo 13 družstev vzhledem k rovnosti bodů v kvalifikacích.

Všech závodů, které jsou organizovány s finanční podporou Ministerstva obrany ČR, se společně s organizátory účastní členové klubů vojenské historie. Nedílnou součástí závodů je přezkoušení družstev ze znalostí tématu formou náročného testu. V letošním roce prokázali soutěžící všestranně dobrou přípravu. Během závodů panovala soutěživá, ale korektní atmosféra. Putovní pohár si nakonec definitivně odvezlo družstvo, které získalo potřetí finálové vítězství. Pro příští rok připravíme obdobný putovní pohár a budeme se těšit na další závody projektu Legie. ■

Památce Heliodora Píky

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Vlastence Heliodora Píku, jednu z prvních obětí komunistických justičních vražd, jsme si připomenuli u příležitosti 75. výročí jeho popravu, v pátek 21. června 2024 u pamětní desky vedle hlavního vchodu do budovy Generálního štábu Armády České republiky na Vítězném náměstí v Praze-Dejvicích. Za Československou obec legionářskou se pietního aktu zúčastnil organizační tajemník br. Jiří Filip.

Vzpomínkového setkání se zúčastnili představitelé státních institucí, armády a vojenské veřejnosti, spolků a vlasteneckých organizací. Za Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky se s projektem zúčastnila její první místopředsdkyně Věra Kovářová. Za Ministerstvo obrany České republiky vystoupil náměstek ministryně obrany Daniel Blažkovec a za Generální štáb AČR první zástupce náčelníka generálního štábu generálporučík Miroslav Hlaváč. Rodinu komunisty popraveného generála Píky reprezentoval jeho prasynovec Jan Píka. Ve svém proslovu uvedl: „Generál Heliodor Píka svůj život směnil za naši svobodu, za spravedlnost a pravdu.“

ŽIVOT HELIODORA PÍKY

„Milovaní, nejdražší, před strašně a hrůzně tragickými okamžiky stojím klidný, vyrovnaný, s čistým svědomím a vědomím, že – přes mnohé chyby – jsem své povinnosti plnil co nejsvědomitěji, a co nejpoctivěji. Jsem přesvědčen, že nejde o justiční omyl, vždyť je to tak průhledné – že jde o politickou vraždu. Není ve mně zloby, nenávisti ani pomstychtivosti, studí mne však hořká lítost nad tím, že zmizela spravedlnost, pravda – snad jen dočasně – a šíří se nenávist, mstivost, zmišlel smysl pro snášenlivost, pro svobodu myšlení a projevu.“

Je mi líto, že strach ovládl většinu lidí a že se neodvažují říci pravdu nebo aspoň neříci vyloženou lež buď z donucení, nebo konjunkturalismu. Kam zmizela poctivost a odvaha?“

To jsou slova z posledního dopisu generála Heliodora Píky rodině před jeho popravou, ke které došlo právě před 75 lety. Jednalo se o jednu z prvních justičních vražd v Československu, po uchopení moci komunisty. Obětí jejich nenávisti se stal československý vlastenec, legionář, důstojník a diplomat.

Heliodor Prokop Píka se narodil 3. července 1897 v obci Štítina u Opavy. Plány na studia farmacie mu přerušila první světová válka, neboť byl v říjnu 1915 odveden do rakousko-uherské armády a v roce 1916 odeslán na východní bojiště. Zde byl 28. července 1916 zajat Rusy u ukrajinského města Berestečko na Volyni.

V zajetí si podal přihlášku do řad samostatného československého vojska, tzv. legie, která však byla vyřízena až

o rok později, po úspěchu Čechoslováků v bitvě u Zborova. Od července 1917 se tak i Heliodor Píka stal ruským legionářem, který však byl na podzim téhož roku zařazen do transportu směřujícího z Ruska do Francie. Stal se tak jedním z prvních dobrovolců, kteří položili základ nově formované československé legie na francouzské půdě. Pro své základní lékařské vzdělání byl zařazen jako lékárník 21. střeleckého pluku a byl odpovědný za ochranu proti bojovým plynům. Vojákům postiženým plynem pak také poskytoval ošetření i během bojového nasazení ve Vogézách a hlavně během tuhých bojů na řece Aisne v oblasti Argonne. Za své osobní nasazení získal řadu vyznamenání, československých i spojeneckých, a z vojína dosáhl povýšení na poručíka.

Po příjezdu do Československa se rozhodl pro další kariéru vojáka a svůj osud spojil se svou vlastí. V roce 1919 se účastnil bojů proti Maďarům na Slovensku ve funkci pobočnicka velitele 21. střeleckého pluku. Vojenské vzdělání zdokonaloval dalšími kurzy ve Francii, po návratu pak v Praze a Hranicích sám přednášel na téma bojových plynů. V roce 1922, kdy byl pobočnickem velitele Vojenské akademie v Hranicích, se oženil s Marií Sehnalovou a narodil se jim syn Milan. Po několika letech u Hlavního štábu československé branné moci byl od září 1932 jmenován vojenským atašé v Rumunsku a o dva

roky také v Turecku. V době zářijové mobilizace roku 1938 byl plukovník Píka vyslán do spojeneckých zemí, Rumunska a Jugoslávie, kde měl dojednat materiální pomoc v případě napadení republiky.

Již v březnu 1939, několik dní po německé okupaci zbytku Čech a Moravy, odešel Heliodor Píka do exilu, aby se zapojil do svého druhého odboje. Spojil se s Edvardem Benešem a na jeho popud odjel do Bukurešti, kde měl organizovat uprchlíky z Protektorátu Čechy a Morava pro zahraniční československou armádu. Po změně režimu se za dramatických okolností dostal do tureckého Istanbulu, kde pokračoval ve stejných úkolech. Tam se také poprvé dostal do kontaktu s představiteli Sovětského svazu, kam se odebral na jaře 1941 a stal se náčelníkem československé vojenské mise v SSSR. Zde stál u zrodu první československé jednotky na sovětském území pod velením plukovníka Ludvíka Svobody, která se zformovala v Buzuluku.

Píka byl ve své pozici v častém sporu s československými komunisty v Moskvě a opakovaně před nimi i před kroky Sovětů varoval Benešovu exilovou vládu v Londýně. Osobně měl velkou zásluhu na vyreklamování československých občanů ze sovětských gulagů, kteří pak doplnili řady Svobodovy jednotky. Od prosince 1943 byl povýšen do hodnosti brigádního generála, po skončení války se stal divizním generálem. Účastnil se poválečných mírových jednání v Paříži. Po návratu se stal zástupcem náčelníka Hlavního štábu armádního generála Bohumila Bočka.

V době komunistického převratu v únoru 1948 se generál Píka léčil s nemocným žlučníkem, ale byl již několik měsíců pod bedlivým dohledem Obranného zpravodajství. Dne 5. května byl zatčen a falešně obviněn z velezrady a sabotáže ve prospěch Spojeného království. Během vykonstruovaného soudního procesu byl 29. ledna 1949 odsouzen k vyloučení z armády, ztrátě vyznamenání a trestu smrti. K popravě oběšením došlo 21. června 1949 na dvoře věznice na plzeňských Borech.

Zatčen byl i Heliodorův syn Milan Píka, který během války působil v řadách britského Královského letectva, ale byl propuštěn na zásah generála Svobody. Na základě posledního rozhovoru, který s otcem vedl, dělal vše pro očistění jeho jména a odkazu. V roce 1968 byl rozsudek zrušen, ale k plné rehabilitaci mohlo dojít až po listopadu 1989. ■

80 let životické tragédie

text br. Martin Lokaj
foto Moravskoslezský kraj

Při průjezdu ulicí Padlých hrdinů v havířovské místní části Životice si návštěvník může všimnout působivého muralu na domě č. p. 46. Umělec Nikola „Khoma“ Vavrouch na něm ztvárnil svého pradědečka Teodora Warcopa v posledních chvílích jeho života, který tragicky vyhasl 6. srpna 1944.

Toho dne nad ránem se Životicemi rozezněly výstřely. Němečtí okupanté se tak mstili za smrt trojice gestapáků, které v obci o několik dní dříve v přestřelce zlikvidovali příslušníci diverzní a sabotážní skupiny polské Zemské armády pod vedením Józefa Kamińskiego.

Neschopni útočníky ihned dopadnout, obrátili tehdy nacisté svůj hněv na bezbranné obyvatele Životic a okolních obcí, kteří s akcí neměli nic společného. Takřka na prahu svých domovů a v nejednom případě i před zraky nejbližších bylo střelami do týla či zad zavražděno 36 mužů ve věku 17 až 60 let, a to jak Poláků, tak Čechů. Mezi nimi i Teodor Warcop. Muži nebyli vyslýcháni, nebyl jim čten žádný rozsudek. Jejich sousedé je pak museli na povozech přepravit na orlovský hřbitov, kde byla těla vhozena do hromadného hrobu.

Zvrácenost vrahů korunovaly úmrtní listy, vydané o několik týdnů později rodinám. V těch byly coby příčiny úmrtí

uvedeny mrtvice, srdeční slabost apod. Represe však masovou vraždou ze 6. srpna neskončily. Několik desítek životických obyvatel, mnohdy celé rodiny, následně skončily v koncentračních táborech, z nichž se po válce vrátila jen hrstka. V boji či na popravistiích skončily také životy naprosté většiny členů Kamińskiego skupiny.

Po 80 letech připomněl tragické události pietní akt, který se dne 3. srpna 2024 uskutečnil u nedávno zrekonstruovaného památníku v Životicích, kde oběti nacistické zvěře dnes spočívají. Na městem pořádaném setkání zaznělo všech šestatřicet jmen zavražděných ze 6. srpna 1944 a do nebe vzlétl stejný počet holubic. K hrobu následně účastníci položili za tónů smutečního pochodu početné květinové dary. Vojenské pocty při této příležitosti vzdali příslušníci Krajského vojenského velitelství (KVV) Ostrava, Čestné stráže AČR, čeští skauti a polští harceři. Nechyběla minuta ticha, ani modlitba.

K přítomným v průběhu setkání postupně promluvili hejtmán Moravskoslezského kraje, poslanec Poslanecké sněmovny PČR a primátor Havířova Josef Bělíca, ředitel KVV Ostrava plk. gšt. Jaroslav Medek a konzul Generálního konzulátu Polské republiky v Ostravě Stanisław Bogowski. Všichni řečníci shodně apelovali na nutnost si tragické události a jejich oběti i po osmi dekadách připomínat.

O tom, že „slezské Lidice“, jak se někdy nejmasovější likvidační akci na území Těšínského Slezska přezdívá, nejsou

zapomenuty, svědčilo velké množství hostů a diváků, kteří se pietního setkání zúčastnili, a to i navzdory nepřízní počasí. Vedle pozůstalých, místních občanů, zástupců krajské a místní samosprávy, armády, paměťových institucí a spolků na místě nechyběli ani členové Československé obce legionářské. Tu mezi čestnými hosty reprezentoval

místopředseda Jednoty Havířov, stodvouletý veterán druhé světové války br. plk. Jan Ihnatík, doprovázený předsedou téže jednoty br. Petrem Kaňou. Své zastoupení v Životicích dále měla Jednota Frýdek-Místek, Opava a v podobě delegace v čele s předsedou br. Martinem Lokajem také Jednota ČsOL Ostrava I. ■

Připomenuli jsme si 84 let od začátku letecké bitvy o Anglii

text br. Petr Tolar, foto Jan Váchal

Termín 10. července je považován za začátek legendární letecké bitvy o Anglii, či chceme-li bitvy o Británii. Příslušníci britského Královského letectva zde společně se spojenci z mnoha okupovaných zemí zastavili plány nacistického Německa na invazi do Spojeného království. Ve vzdušných bojích se vyznamenalo také 88 Čechoslováků. Jejich odvahu jsme si po 84 letech připomněli pietním aktem u památníku na náměstí Svobody v pražských Dejvicích.

Pietní akt u příležitosti 84. výročí letecké bitvy o Anglii uspořádala Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany České republiky a s podporou Posádkového velitelství Praha. Kromě čestné stráže vojáků se k pomníku postavili také praporečníci ČsOL a Sokola Hanspaulka. K základnímu kameni pomníku pak vojáci pražské posádky položili květinové dary přítomných delegací.

Senát Parlamentu České republiky zastoupil předseda Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice,

pan senátor Jiří Růžička. Ozbrojené síly reprezentoval velitel Vzdušných sil Armády České republiky generálmajor Petr Čepelka. Dále se zúčastnil radní Hlavního města Prahy pan Michal Hroza, zástupce ředitele Odboru pro válečné veterány a válečné hroby Ministerstva obrany České republiky pan Pavel Kugler a zástupce ředitele Krajského vojenského velitelství Hlavní město Praha podplukovník Pavel Kácl. Za pořádající legionářskou Obec položil květiny k pomníku br. plukovník v. z. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče o válečné veterány, kterého doprovodili dva studenti Vojenské střední školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové, která nese čestný název „Škola Československé obce legionářské“. Britské velvyslanectví se z účasti omluvilo, ale poslalo květinový dar.

S projevy vystoupil pan senátor Jiří Růžička a br. Viktor Šinkovec. Na závěr své děkovné řeči br. Šinkovec zdůraznil: „Budeme-li znát své hrdiny, budeme vždy připraveni postavit se výzvám, které před nás budou kladeny.“

Po projevech byl pietní akt, který moderoval organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip, zakončen státní hymnou České republiky. ■

Břasy na Jiřího Potůčka nezapomínají

JEDNOTY ČsOL V PLZNI A V ROKYCANECH

text br. Petr Tolar
foto br. Petr Maxim

Hrdina druhého odboje Jiří Potůček, který jako radiotelegrafista paradesantní skupiny SILVER A položil svůj mladý život v boji proti německým okupantům, je pravidelně vzpomínán ve své mateřské obci Břasy na Rokycansku. Vedení obce má svého čestného občana v úctě a pietní setkání u pomníku před obecním úřadem jsou vždy důstojná a přátelská. Vzpomínky se pravidelně účastní také členové Československé obce legionářské a dalších spolků.

Letošní akce se konala v sobotu 29. června dopoledne. Po úvodním slovu bránského starosty pana Miroslava Kroce, který uvítal všechny přítomné delegace, vystoupil s projevem zastupitel Plzeňského kraje a města Rokycany pan Jan Šašek. Předseda Leteckého historického klubu Plzeň pan Václav Toman přiblížil historické souvislosti a domácím starostovi předal pamětní medaili jako poděkování za dlouholeté udržování památky Jiřího Potůčka. S dalším projevem vystoupila Iveta Irvingová, předsedkyně spolku Patrioti odkazu generála Jana R. Irvigna. Slovo si vzal také pan Josef Peška, člen Českého svazu bojovníků za svobodu z Pardubic, který obci Břasy věnoval kus trámu ze sklepa pardubického Zámečku, kde byli před popravou věznění obyvatelé osady Ležáky. I tam trávil jistý čas Jiří Potůček se svou radiostanicí LIBUŠE, což se později stalo záminkou k bestialní likvidaci celé osady a jejich obyvatel.

Po prosloveh přistoupili přítomní členové Potůčkovy rodiny, představitelé samosprávy, spolků, klubů vojenské historie, výsadkových veteráni a veřejnost k položení květinových darů k pomníku v podobě padákového vrchlíku. Za Jednotu ČsOL v Plzni položili květiny ses. Kateřina Jandíková a br. Daniel Malý, za Jednotu ČsOL v Rokycanech br. Jaroslav Kulhánek. Kromě toho se další novodobí legionáři zařadili mezi diváky, přivezli několik kusů historické vojenské techniky a postarali se také o čestnou stráž v historických stejnokrojích společně se členy Sokolské stráže z Plzně.

Pietní akt věnovaný Jiřímu Potůčkovi v Břasích se těší velice pozitivnímu trendu, neboť každoročně přibývá účastníků z řad nejmladších. Akci navštěvují nejen děti s rodiči jako diváci, ale také pokládají vlastní květiny k pomníku. Letos se přidali také místní mladí fotbalisté, kteří pravidelně hrají Memoriál Jiřího Potůčka Tolara. Letos se uskutečnil již 20. ročník tohoto fotbalového turnaje pro holky a kluky ve věku od šesti do jedenácti let. Budeme se těšit na další setkávání s mladou generací při vzpomínce na hrdiny našeho odboje. ■

Po stopách Československé samostatné obrněné brigády

text br. Jan Hnělička
foto Filip Trdla

U příležitosti 80. výročí operace Overlord a úspěšného provedení spojenecké invaze v Normandii uspořádala liberecká jednota ve dnech 9.–16. června 2024 několikadenní exkurzi do Francie s názvem „Po stopách Československé samostatné obrněné brigády“. Díky finanční podpoře od Libereckého kraje se projektu zúčastnili studenti a pedagogové z libereckých gymnázií F. X. Šaldy a Jeronýmova a dále z gymnázia v Turnově, které v mládí vystudoval velitel brigády gen. Alois Liška.

Společně se studenty a členy Československé obce legionářské se na bojiště v Normandii vypravil také hejtmán Libereckého kraje Martin Půta. Během prvního dne se účastníci cestou do Normandie seznámili s katedrálami v Reměši a Rouen a dále válečným muzeem v Compiègne.

V průběhu druhého dne se již přesunuli do Caen, kde navštívili zdejší Memorial a rovněž památník příslušníkům československé zahraniční armády. Mimo to pak zamířili do městečka Arromanches, kde zhlédli novou expozici v muzeu vylodění a prohlédli si přilehlou pláž Gold, na které se prostřednictvím umělého pontonového přístavu Mulberry B na přelomu srpna a září 1944 vylodila i Československá samostatná obrněná brigáda. Při této příležitosti přítomní uctili památku československých i dalších spojeneckých vojáků u centrálního památníku.

Následující den výprava zamířila do amerického sektoru, kde si prošla bojiště na Pointe du Hoc i pláži Omaha a následně se přesunula na americký hřbitov v Colleville-sur-Mer. Odpolední čas pak byl věnován návštěvě muzeí v nedalekém Bayeux a rovněž uctění památky zde pohřbených Čechoslováků Jiřího Bauera, Linharta Fajta, Kurta Steinera a Aloise Hanuše. V průběhu čtvrtého dne se autobus s účastníky přemístil nejprve do Falais, ve kterém se obrněná brigáda po svém vylodění soustředila, a kde se rovněž nachází rodný hrad Viléma Dobyvatele. Poté už cesta mířila do Dunkerque.

Na severozápadě Francie výprava nejprve navštívila muzeum La Coupole zaměřeném na Hitlerovy zázračné zbraně a následně se přemístila do belgického města Ypres, kde se studenti dozvěděli o těžkých bojích za první světové války na západní frontě a rovněž o vzniku slavné básně „In Flanders Fields“. Mimoto se zúčastnili i slavnostní Last Post Ceremony v Meninské bráně, díky čemuž se seznámili s tentokrát britským a belgickým typem komemorační kultury.

Závěrečný den byl věnován samotnému městu Dunkerque a zejména pak muzeu Dynamo, jehož obnovená expozice účastníky informovala o událostech z roku 1940, ale rovněž také z let 1944–1945, kdy oblast pomáhala osvobodovat hlavní pozemní jednotka Čechoslováků na západní frontě. Vyjma toho výprava navštívila také některá poslední místa odpočinku našich vojáků,

konkrétně v Saint Omer, Casselu a Adinkerke. Na každém válečném hřbitově studenti obdrželi medailonky padlých z publikace Zdenka Maršálka a Petra Hofmana „Dunkerque 1944–1945:

ztráty Československé samostatné obrněné brigády během operačního nasazení ve Francii“, načež jejich hroby vyhledali a zapálili u nich svíčku se státní vlajkou. ■

Olomoucké připomenutí 120. výročí narození škpt. Václava Morávka

br. Milan Vyhřídál
místopředseda jednoty
foto Vojtěch Češík a M. Vyhřídál

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘEL. PUKU HANÁCKÉHO“

Dne 8. srpna 2024 uplynulo 120 let od narození jedné z legendárních ikon domácího protinacistického odboje, škpt. Václava Morávka (1904–1942). Václav Morávek je spolu s pplk. Josefem Mašínem a pplk. Josefem Balabánem znám především jako člen zpravodajsko-diverzní

odbojové skupiny Tři králové. Méně známou skutečností pak je, že v podstatě celou svou vojenskou kariéru sejal s tehdejšími velkými posádkovými městy Olomouc, kde až do vynucené likvidace československé branné moci sloužil v řadách Dělostřeleckého pluku 107.

Jako trvalá připomínka na tohoto důstojníka byla v roce 2017 na domě v Šemberově ulici, kde v době své vojenské služby pobýval, za finančního příspěví Československé obce legionářské a Statutárního města Olomouc slavnostně odhalena pamětní deska.

Členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střel. pluku Hanáckého“ si zde 8. srpna 2024 připomenuli 120. výročí narození tohoto významného účastníka protinacistické rezistence. Mimo to se uvedené místo pro olomoucké legionáře stalo již tradičním místem připomínání nejen narození tohoto důstojníka, ale též každoroční březnové připomínání okupace českých zemí a současně též Morávka tragického konce.

Čest jeho památce!

12. Legionářský marš na hoře Polední

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

text br. Teodor Hybler

foto br. T. Hybler, Břetislav Snášel a br. Martin Benek

Letošní legionářský marš patří bezpochyby k těm, který veřejnost zaujal. Svědčí o tom nejen vysoká účast 351 návštěvníků, ale hlavně atmosféra, během celého čtyřhodinového programu. Zcela jistě k tomu přispělo počasí. Letos bez přeháněk, a i když bylo horko, u Památníku legionářů vál příjemný vítr. Na Polední jsme přivítali 1. místostarostu města Orlové pana Ing. Petra Stuchlíka, cestovatele Břetislava Snášela z Třince a co nás překvapilo byla účast PhDr. Lubomíra Zaorálka, někdejšího ministra zahraničí a také ministra kultury České republiky. Akci uspořádala Jednota ČSOL ve Frýdku-Místku.

Program byl velmi zajímavý. V dopolední části člen Klubu českých turistů Třinec, Ing. Zdeněk Macošek ve svém vystoupení připomněl 100. výročí Klubu českých turistů v Třinci a zmínil zesnulé kamarády, bratry a sestry, kteří stáli u zrodu památníku gen. Josefa Šnejdárka v roce 2012. Následovala krátká amatérská divadelní scénka, kterou organizačně připravil br. Jaroslav Šimon, který v ní ztvárnil postavu Jana Žižky z Trocnova. Šlo o připomínku vítězné bitvy na Vítkově 14. července 1420, kdy Jan Žižka zahnal na útěk první křížovou výpravu Zikmunda Lucemburského. Poté si přítomní vyslechli zaslané zdravice starosty města Tábor pana Ing. Štěpána Pavlíka, ThDr. Tomáše Butty, Th.D, 8. biskupa-patriarchy Církve československé husitské, Generálního ředitele Lesů České republiky pana Ing. Dalibora Šafaříka, Ph.D., a doc. JUDr. Petra Pitharta, dr. h. c.

Z přítomných hostů pak vystoupil 1. místostarosta města Orlové pan Ing. Petr Stuchlík a PhDr. Lubomír Zaorálek. Následoval projev předsedy Jednoty ČSOL ve Frýdku-Místku br. Petra Majera, který mimo jiné připomněl 101. výročí vzniku 3. střeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova, 105. výročí sedmidenní války a odhalení sousoší čs. legionářů v Orlové po 85 letech od jeho zničení.

Pod Mohylu české státnost byla uložena prst z Vítkova, uložil ji br. Jaroslav Šimon, a br. Martin Wrzecionko prst z kóty 153 nacházející se u vesnice Chestres ve Francii, která byla v říjnu 1918 obsazena Němci a v boji zde padlo 73 čs. legionářů, mezi nimi br. František Kornas z Karviné. Oficiální část programu byla ukončena uložení květin k památníku gen. Josefa Šnejdárka.

V neoficiální části to byl nejprve křest Almanachu č. 5 vydaného Maticí slezskou, pobočným spolkem v Bystřici nad Olší, a následovala tombola, kdy si přítomní po vylosování vybírali ze zajímavých cen. Nechybělo bohaté občerstvení.

Součástí 12. legionářského marše, byl i tentokrát vědomostní kvíz pro děti a dospělé. Letos byl věnován významnému husitskému vojevůdci Janu Žižkovi. Soutěže se zúčastnilo celkem 58 zájemců, z toho 15 dětí. Všichni prokázali uspokojivě až výborné znalosti o tomto období našich dějin, a proto odcházeli z improvizovaného stanoviště nejen s drobnou odměnou, ale hlavně s radostným pocitem. Poděkování patří paní Věře Jelínkové a paní Anně Spružinové z Nýdku za přípravu kvízu a jeho organizaci.

a vždy jsem plný dojmů i dojetí. Je neuvěřitelné, co vše dokážou pořadatelé připravit a vtipná scénka je jen jednou z mála záležitostí, na které se opravdu těším. O co mně jde je hlavně atmosféra. Sounáležitost a hrdost na Českou zemi. Chvilku nakonec hraje hymna, beru jako neuvěřitelně dojemnou, jako by nás všechny spojovala v této rozdělovací době. A taky jsou úžasní pejsci, kteří se tu prohánějí. A co letošní ročník? Opět byl ten nejlepší. Jako každý rok.“

Na závěr zmíníme jeden z ohlasů občana z Nýdku, který nás potěšil: „Jsem už starší ročník a leccos mi už neslouží tak, jak má, ale že bych vynechal jediný ročník Legionářského marše? To nepřipadá v úvahu. Chodím zde od druhého ročníku

Organizátoři akce na závěr poděkovali Statutárnímu městu Frýdek-Místek, Ministerstvu obrany České republiky a Československé obci legionářské za finanční podporu a Krajskému vojenskému velitelství Ostrava za materiální podporu marše. ■

Teplicko si 20. července připomnělo 80. výročí sestřelení amerických letců

JEDNOTA ČsOL PRAHA 9

br. Jiří Vlasák

Zástupci ČsOL se již tradičně zúčastňují vzpomínkových akcí k připomenutí památky padlých amerických letců z druhé světové války nad Teplicemi. Tyto se letos konaly u příležitosti 80. výročí události za druhé světové války, kdy se 21. července 1944 nad územím dnešního Ústeckého kraje objevilo 143 bombardovacích letadel 15. letecké armády USAAF. Jejich cílem bylo narušení strategické infrastruktury a výroby pohonných hmot v Záluží. Obětmi protiletadlového dělostřelectva nad územím Teplic a Mostu se tehdy stala 4 bombardovací letadla. Zemřelo celkem 28 letců.

Dne 21. července 1944 z jižní Itálie vzlétlo na 300 bombardovacích letadel typu B-24 Liberator a B-17 Flying Fortress. Nálet 143 letadel tehdy poškodil výrobu jen minimálně

a bomby dopadly většinou na přilehlé tábory zahraničních dělníků a válečných zajatců. Při náletu zemřelo 195 osob.

Vzpomínkových akcí se spolu s členy ČsOL účastnili také zástupci Velvyslanectví USA v ČR, Krajského vojenského velitelství Ústí nad Labem, Severočeského leteckého archivu, starostové obcí na Teplicku a veřejnost. Poklonit památce letců se přišel také pan senátor Hynek Hanza. ■

X. ročník Memoriálu Augustina Rebce zná své vítěze

br. Bohuslav Bubník st.
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL V MĚLNÍKU

Ve středu 22. května 2024 se na atletickém stadionu pod Tyršovým domem na Mělníce pod záštitou starosty města Mělník Ing. Tomáš Martince, Ph.D., uskutečnil X. ročník „Memoriálu Augustina Rebce“.

Letošní branné soutěži počasí příliš nepřálo. Navzdory deštovým přeháňkám všichni závodníci absolvovali všechny disciplíny, a i diváci vydrželi sledovat napínavé boje. Po sprintech na 50 a 100 metrů se závodníci vystřídali v hodu břemenem, další zatím absolvovali skoky do dálky. V atletickém trojboji letos bojovalo o vítězství 71 sportovců. Po přepočítání nejlepších výkonů na body byli vyhlášeni

vítězové, kteří v jednotlivých kategoriích obdrželi poháry, medaile a diplomy.

Nejlepší v jednotlivých kategoriích byli: mladší žákyně II – 1. Magdalena Frutosová; mladší žáci II – 1. Jan Čermák; mladší žákyně I – 1. Rozálie Dolečková; mladší žáci I – 1. Wiliam Achu; žákyně – 1. Elen Šporková; žáci – 1. Adam Zákora; mladší ženy – 1. Nela Štruplová; mladší muži – 1. Tomáš Skřípský; muži – 1. Michal Fuksa. Kompletní výsledky jsou zveřejněny na webových stránkách www.sokol-melnik.cz.

Memoriál se uskutečnil s finanční podporou Ministerstva obrany ČR, Města Mělník a Československé obce legionářské.

Augustin Rebec (30. 7. 1905–24. 10. 1942) byl náčelník tělo-
cvičné jednoty Sokol na Mělníce, všestranný sportovec a cvičitel.
V době nacistické okupace byl společně s dalšími 261 osoba-
mi popraven za podporu parašutistů, kteří provedli atentát na

říšského protektora Reinharda Heydricha. Z mělnických Sokolů
byli s Augustinem Rebem popraveni také Božena Rebcová,
Ferdinand Černický, Miloslav Černický, Marie Černická, Václav
Mareček, Marie Marečková a Libuše Marečková. ■

Střelecká soutěž pro školy

br. Jiří Kašpárek
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL V TACHOVĚ

Akce byla zahájena dne 4. června společným nástu-
pem na tachovské střelnici Rychta. Organizátor
akce Ing. Jiří Kašpárek, předseda jednoty, všechny
přivítal a představil Československou obec legio-
nářskou a projekty, které realizuje. Poté následovalo poučení
o bezpečnostních opatřeních, organizaci střelby a činnosti se
zbraní včetně pravidel střelby. Dále bylo sděleno, které orga-
nizace a subjekty akcí finančně podpořily.

Střelba byla provedena z pistole a sa-58 na přesnost
a některými speciálními střelbami. Všichni soutěžící, kte-
rých bylo na čtyři desítky, stříleli z obou typů zbraní. Bylo
dosaženo velmi dobrých výsledků. Drtivá většina střílej-
cích držela zbraň poprvé v životě. Velice oceňovali to, že si

mohli vyzkoušet praktickou
střelbu a získali předsta-
vu, jak se zbraní zacházet.
Byla podpořena i soutěži-
vost dětí. Přítomní učitelé
kladně hodnotili akci, práci
naší jednoty a vyslovili jaký-
si slib, že jestli bude soutěž
i příští rok, tak budou dělat
vše pro to, aby byla zabez-
pečena i větší účast. Za mě-
sto Tachov se akce zúčastnil
zastupitel a ředitel sporto-
višť pan Lukáš Kosina. ■

Ostravští legionáři na sokolském sletu v Opavě

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

V neděli 2. června se v Opavě uskutečnil za hojného zájmu veřejnosti krajský sokolský slet. Na Tyršově stadionu se v celkem deseti hromadných skladbách představilo na dvanáct stovek cvičenců a cvičenek všeho věku z celého Moravskoslezského kraje, a to navzdory deštivému počasí. Do setkání, jež představovalo součást příprav na XVII. všesokolský slet, se aktivně zapojili také členové Jednoty ČsOL Ostrava 1, kterým připadla čestná úloha nést během slavnostního zahájení v čele špalíru sokolských praporů státní vlajku České republiky.

Legionářské stejnokroje stráží tak divákům symbolicky připomněly význam Sokola v boji za samostatný stát – byly to nesporně právě sokolské ideály vlastenectví a brannosti, ze kterých na počátku první světové války vzešly československé legie ve Francii, Rusku a Itálii. I po více jak sto letech Česká obec sokolská zůstává nejbližším partnerem Československé obce legionářské. A jinak tomu není ani na Ostravsku a Opavsku. Řada členů Jednoty ČsOL Ostrava 1 je ostatně také sokoly a v Opavě rovněž cvičila. Proto přirozeně nechyběli ani na zmíněném všesokolském sletu v Praze, jenž se uskutečnil od 30. června do 5. července 2024. ■

Petřvald hostil branný den rodičů s dětmi

JEDNOTA ČsOL V HAVÍŘOVĚ

V petřvaldském Sportovním střeleckém klubu se 11. května odehrál branný den, kterého se zúčastnilo na sto účastníků všech věkových kategorií.

Děti si užily střelbu z luku, vzduchovek a na laserové střelnici. Využily možnost poučit se o základech první pomoci včetně použití obvazu. Zároveň si vyzkoušely ochranné masky OM 90 a OM 10 a možnost obléknout se do protichemického obleku JP 75. Co se týče první pomoci, tuto

možnost využili i ostatní účastníci, kteří měli četné dotazy a lékař jim podával relevantní informace.

Ostatní účastníci byli poučeni o manipulaci s ručními zbraněmi, které si následně vyzkoušeli na střelnici. Byli hodnoceni ve dvou kategoriích – muži a ženy. Mimo soutěž si ještě vyzkoušeli brokovnici, BREN 1 a EVO. ■

Memoriál Jaroslava Šámala již po čtrnácté

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

text br. Pavel Koštejn
foto br. Tomáš Rytíř

O víkendu 20. dubna jsme se již po čtrnácté sešli, abychom během střeleckého klání zavzpomínali na bratra Jaroslava Šámala. Právě jeho jménem se honosí střelecká soutěž, kterou pravidelně organizuje mladoboleslavská jednota ČsOL za podpory Ministerstva obrany České republiky a RV ČsOL.

V letošním roce jsme se vrátili do míst, kde jsem před čtrnácti lety s memoriálem začali a sice na střelnici v Katusicích. Střelnice v minulém roce změnila majitele, a proto se svým způsobem jednalo opět o poprvé. Díky vstřícnosti nového majitele se podařilo připravit velmi příjemné prostředí, a i přes drobnou

nepřízeň počasí jsme tak strávili velmi příjemné chvíle střelbou z historických i moderních zbraní. V soutěži se nám tentokrát sešlo celkem 22 střelců, včetně dvou „dorostenců“.

První příčku obhájil Miloslav Motyčák, na druhém místě se umístil br. předseda Tomáš Pilvousek a třetí příčku obsadil br. plk. Jaroslav Kuba. Své pamětní ocenění získali také nejmladší střelci, kteří se soutěže účastnili střelbou z malorážné pušky. Příjemně strávený den jsme zakončili posezením v nedaleké restauraci, kde jsme nad dobrým obědem zhodnotili proběhlé klání. ■

Memoriál bruntálských legionářů

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty ČsOL

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE JANA ČAPKA“

V sobotu 29. června 2024 uspořádala jednota Československé obce legionářské Bruntál „34. pěšího pluku střelce Jana Čapka“ svůj střelecký memoriál. Letošní 11. ročník se uskutečnil na střelnici Mysliveckého spolku Praděd v Mnichově, v místní části Vrbna pod Pradědem.

Střelecký den slavnostně zahájil předseda jednoty br. Antonín Zgažar, který na střelnici přivítal 19 účastníků, z toho 9 členů bruntálské jednoty. Poté následovalo poučení o bezpečnosti a seznámení se zbraněmi, které provedl vedoucí střelby br. Roman Černý.

Soutěžilo se ve třech kategoriích ve střelbě z malorážkové pušky na 50 m a malorážkové pistole na 25 m. Body z obou střelb se sčítaly. Nejprve proběhly zkušební a nástřední střelby a potom již ty, které se započítávaly do střeleckého klání.

V kategorii mužů zvítězil br. Václav Mičůch se 70 body, v kategorii žen obhájila první příčku ses. Jaroslava Blahová s 68 body a kategorii chlapců vyhrál Jaromír Toman se 71 body.

Nejlépeším třem střelcům v každé kategorii předali předseda jednoty a vedoucí střelby diplomy a drobné ceny, ostatní účastníci obdrželi pamětní listy. Akci finančně podpořily Ministerstvo obrany ČR a Československá obec legionářská. ■

V Jablukově vzpomenuli letce RAF Velebnovského

text ses. Soňa Mikulová
foto br. Martin Benek a Šimon Majer

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

V úterý 16. července 2024 se na městském úřadu v Jablunkově uskutečnila vzpomínka na plukovníka in memoriam Antonína Velebnovského, od jehož tragického úmrtí uplynulo 83 let. Pietní vzpomínky se účastnil starosta města Jablunkov Ing. Jiří Hamrozi, místostarosta Luboš Čmiel, členové Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku a rodinní příslušníci Antonína Velebnovského, prasynovec br. Petr Gřešek a další. Připomeňme si tohoto jablunkovského hrdinu.

Antonín Velebnovský se narodil před 109 lety 15. dubna 1915 v Jablunkově. Po ukončení tamní obecné školy se stal studentem gymnázia v Českém Těšíně. Po složení maturitní zkoušky se chtěl stát vojákem. I přes svou fyzickou zdatnost, mladý Antonín byl výborným sportovcem, kterému šel takřka každý sport od tenisu po lyžování, byl jeho dobrovolný vstup do armády odmítnut. Absolvoval proto v 19 letech prezenční vojenskou službu, kterou ukončil v hodnosti četaře aspiranta. Napodruhé byl do československé armády přijat a nastoupil na Vojenskou akademii v Hranicích na Moravě. V roce 1937 byl zařazen do pilotního výcviku na Vojenském leteckém učilišti v Prostějově. Dne 31. července 1937 studium řádně ukončil a složil přísahu letce. A byl povýšen do hodnosti poručíka. Nastoupil k 37. stíhací letce M. R. Štefánika do Piešťan, která byla vyzbrojena tehdy nejmodernějšími československými stíhacími letadly Avia B-534. Poněvadž mu osud vlasti nebyl lhostejný, po vzniku Slovenského státu a po vytvoření Protektorátu Čechy a Morava se rozhodl pro zahraniční odboj a 20. června 1939 poručík Velebnovský přechází hranice do Polska a je v Krakově prezentován u čs. vojenské skupiny. Potom byl ubytován spolu s dalšími v Malých Bronovicích a 25. července odplul na lodi Kastelholm do Francie.

Stejně jako řada dalších stejně odhodlaných Čechoslováků podepsal pětiletý závazek do Cizinecké legie. Francie se připravovala na válku a tudíž se převoz do výcvikového tábora v Sidi Bel Abbés nekonal a Velebnovský byl jako letec povolán k francouzským vzdušným silám. V Chartres prošel pilotním výcvikem na stíhačkách Curtiss H. 75. 27. května 1940 byl převelen na základnu Deauville. 4. června byl přeložen ke stíhací skupině GC I/4 ve Villacoublay. Zde se zúčastnil tzv. bitvy o Francii.

Po kapitulaci Francie odešel bojovat do Británie. Z Liverpoolu se přesunul do Cholmondeley parku, kde byli soustředěni českoslovenští vojáci. Po vykonání vojenské přísahy byl přemístěn do čs. oddělení RAF v Cosfordu. Po operačním výcviku byl

nasazen jako stíhací pilot u 85. perutě RAF u města Church Fenton. Zde se zúčastnil bitvy o Británii. Dne 22. října 1940 byl převelen k 1. peruti ve Witteringu. Personál této perutě byl smíšený. Tvořili ho ale hlavně Češi. Již v říjnu 1940 jich tam působilo 11. Tato peruč byla jako první vyzbrojena novými stíhačkami Hawker Hurricane. Od 9. června 1941 až do své smrti byl velitelem letky A této peruti.

Osudným se mu stal 16. července 1941, kdy se nevrátil z nočního cvičného letu. Příčinou havárie bylo pravděpodobně zachycení se o vrcholky stromů zalesněného pahorku. Pochován byl dne 21. července 1941 na vojenském hřbitově Chichester v hrabství West Sussex.

Během svého bojového nasazení u RAF slavil tyto letecké úspěchy: 24. 3. 1941, jihovýchodně od Hastings poškodil Me 109; 21. 5. 1941 poškodil Me 109 a 9. 6. 1941 sestřelil Me 109.

F/Lt Antonín Velebnovský byl za své hrdinství oceněn britskou pamětní medailí Air Crew Europa Star, Pamětní medailí čs. armády v zahraničí – Francie, Čs. válečným křížem 1939 a Čs. medailí za zásluhy I. Stupně.

Dne 26. října 1946 byl in memoriam povýšen do hodnosti štábního kapitána letectva. A v roce 1991 byl povýšen do hodnosti plukovníka in memoriam.

Vzpomínkou na plk. in m. Antonína Velebnovského byl vzdán hold všem bezmála 2 500 československým příslušníkům RAF v mnoha hodnostech a profesích, z nichž osm desítek bylo z Těšínska. Těm z nich, kteří se již do vlasti nevrátili i těm, jimž se minulý režim za to odvděčil ztrátou hodností, prací v dolech a někdy i smrtí. Čest jeho i jejich památce. ■

Pocta parašutistům

bratr Antonín Zgažar
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE JANA ČAPKA“

U příležitosti Dne hrdinů druhého odboje uspořádala bruntálská jednota ČsOL svou tradiční akci „Pocta parašutistům“. Uskutečnila se 18. června 2024 ve vestibulu bruntálské Základní školy v Okružní ulici u pamětní desky Jana Kubiše, jenž byl již jako dělesloužící voják převelen v říjnu 1937 k 34. pěšímu pluku střelce Jana Čapka, který sídlil v Bruntále. Službu vykonával u podřízeného strážního praporu v Litultovicích.

Vzpomínkovou akci zahájila původní československá státní hymna. Po ní přivítal všechny účastníky předseda jednoty br. Antonín Zgažar. Ve svém projevu vyzdvihl hrdinství všech, kteří se postavili aktivně na odpor německým okupantům a bojovali za obnovení samostatnosti Československé republiky. Vzpomněl i nedávné úmrtí našeho br. Pavla Bednára, který byl posledním válečným veteránem druhé světové války na Bruntálsku.

Na závěr svého vystoupení vložil kytici květin do vázy u pamětní desky.

Po projevu předsedy jednoty předvedli žáci místní základní školy své pásmo, které si nachystali o osobnosti Jana Kubiše. Zaměřili

se na momenty z jeho života od narození až po výsadek do protektorátů. Vystoupení žáků sklidilo velký potlesk.

Na závěr vzpomínkové akce předseda jednoty poděkoval všem přítomným za účast. Akci společně připravily Jednota ČsOL v Bruntále, Klub Za starý Bruntál a ZŠ Bruntál, Okružní. ■

„Bojovou cestou 1. Československé tankové brigády“ 2024

br. Libor Hrabal

Na bohumínském směru

JEDNOTA ČSOL OLOMOUC 2

Připomínka 79. výročí osvobození naší vlasti na Bohumínsku a Ostravsku

Podle původního záměru chtěla spojenecká vojska osvobodit ostravskou aglomeraci od německých nacistů ze severovýchodu. Ve dnech 10.–17. března 1945 měli v těšínském pásmu útočit také naši tankisté. Po počátečních neúspěších přeskupilo velení svá vojska do nového směru severního. K ostrému nasazení našich tankistů došlo 23. března, a to před bojovou přípravou u Polského města Žory. Hlavní směr útoku byl nově naplánován velením 4. ukrajinského frontu přes města Jastrzębie-Zdrój a Wodzisław Śląski na hraniční město Bohumín.

Již po prvních dnech intenzivní bojové činnosti tankové brigády bylo jasné, že tento úkol bude velmi těžké splnit. Německým okupantům se dařilo díky deštivému počasí, kdy byla pole kolem vesnic k tankovým útokům nepoužitelná, soustředit velké množství protitankových zbraní do tzv. opěrných uzlů. Tyto opěrné body byly budovány na křižovatkách cest v usedlostech okolo zpevněných komunikací

v obcích a městech. Nepřítel nemusel vyčerpávat svá vojska držením souvislých bojových linií mezi jednotlivými obcemi.

Osvobození každé polské obce stálo naše jednotky nesmírné úsilí a bohužel také velké ztráty. Jen během prvního týdne bojů padlo 73 kvalitně vycvičených tankistů a vojáků tankové

pěchoty, dalších 150 osob bylo zraněno. Brigáda odepsala 27 tanků z 67, kterými disponovala při zahájení operace. Letecké jednotky, včetně našeho Smíšeného leteckého pluku, nemohly, kvůli neletovému počasí, v dostatečné míře působit na zásobovací kolony a přesuny techniky v týlu nepřítel. Dne 29. března se naši tankisté přeci jen dostali na dohled Ostravy, ničili nepřátelská opevnění svými kanóny za hraniční řeku Olši. Po doplnění německých ztrát 60 kusy obrněné techniky včetně těžkých tanků Panther na čáře Gorzyczki – Tworków, bylo velením rozhodnuto opět přenést útok tentokrát na méně exponovaný západní směr. Naším tankistům se nakonec podařilo probojovat do své vlasti, v rámci Ostravské operace, u obce Sudice na Bolaticku.

Letošní „Bojová cesta 1. československé tankové brigády“ byla tedy připomínkou tak trochu opomíjené historie, působení našich jednotek na bohumínském směru.

Pro Technické muzeum Olomouc a Jednotu ČsOL Olomouc 2, organizátory akce, vše začalo půl roku před plánovaným termínem. Bylo nutno uskutečnit desítky jednání s dotčenými obcemi, majiteli pozemků a najít terén vhodný pro pohyb pásové techniky alespoň v úseku čtyř kilometrů, což je alfa a omegou každé Bojové cesty 1. čs. tank. brigády.

Vhodnou lokací se nakonec ukázalo povodí hraniční řeky Olše a bývalá pohraniční cesta u Bohumína. Samotná bojová ukázka se po složitých jednáních s majiteli a pronajímateli pozemků odehrála v obci Kopytov. Právě o Kopytov a řeku Olši ležící v původním pásmu útoku tankové brigády i nedalekou samotu Červín byly v rámci Ostravské operace svedeny těžké boje. Díky archivům i amatérským historikům se podařilo dohledat skutečná místa, kde naše brigáda na polském území bojovala. Velkým překvapením bylo zjištění, ač naše jednotky utrpěly velké ztráty, že dodnes nejsou uvedena jména padlých vojáků na místních pomnících, ba co více, jejich těla mnohdy leží roztroušena v krajině bez náhrobku. Do budoucna je to pro nás podnět pro nápravu současného stavu.

Sobotní ukázce a bojovému přesunu předcházela páteční výstava techniky čs. armádního sboru na náměstí v Bohumíně a pietní akty u pomníků čs. tankové brigády v polské Wodzisławi a lázních Jastrzębie-Zdrój. Díky místnímu spřátelenému KVH se také podařilo zabezpečit zbraně pro čestnou salvu.

Páteční den byl zakončen vybudováním palebných postavení a zázemí pro bojovou ukázkou v Kopytově, za což patří velké poděkování místnímu dobrovolnému hasičskému sboru.

Sobotní den začal pro všechny smutnou událostí, nezávislou dopravní nehodou přepravy tanku T 34. Při nehodě byl bohužel těžce zraněn střelec operátor a smrtelně zraněn jeho doprovod. Tank T 34/85 z KVH Deštné byl vyrazen, jak pro ukázkou v Bohumíně, tak pro ukázkou v Ostravě. Díky velkému úsilí všech zainteresovaných se podařilo upravit scénář, přemístit pyrotechnické efekty a nahradit těžkou techniku. Velkou profesionalitu prokázala osádka tanku T 34/76 z Ořechova i ostatní účinkující. Odměnou pro všechny byla velká návštěvnost bojové ukázky v Kopytově.

Sobotní den však pro historickou jednotku tankové brigády nekončil. Jednotka se i se svou těžkou technikou přesunula do Ostravy Zábřehu, kde provedla průzkum bojem na 3 km úseku. Přesun byl zakončen malou bojovou ukázkou a pietním aktem u pomníku překročení řeky Odry 3. praporem 1. čs. tankové brigády 30. dubna 1945. Následoval noční přesun do Dolní Lhoty. Na bezproblémový přesun kolony z Bohumína do Ostravy dohlížela dopravní policie z KŘP Moravskoslezského kraje.

Neděle 5. dubna se odvíjela v duchu přesunů kolony historických bojových vozidel mezi obcemi. Ukázkami obsluhy kanónu ZIS-3 76,2mm zaujal spřátelený KVH Hraničářský pluk 19. ze Zlína nejednoho diváka. Oblíbená jízda dětí na historických vozidlech přilákala obyvatelé obcí i k pomníkům. Kromě pietních aktů si mohli příchozí poslechnout příběh zde

pohřbených československých tankistů. Během dne jsme navštívili obce Čavisov, Dolní a Horní Lhotu, Velkou Polom, Mokré Lazce. Oporou pro organizátory, po celou dobu bojové cesty, byla osádka Prahy RN z KVH Roudnice nad Labem, která přijela na Ostravsko po vlastní ose. Stravování bylo částečně zajištěno mobilní kuchyní v gesci KVH Dukla. Poděkování také patří nadšencům kolem Libora Páleníci a Jirky Schacherleho, kteří se hráli v ukázkách protivníka. Členové nad-klubového sdružení 1. čs. tank. brigády prokázali velkou profesionalitu, jak v účasti na akci, tak v přípravě své techniky.

V neposlední řadě patří poděkování představitelům navštívených obcí, Moravskoslezskému kraji, městu Bohumínu, Ostravě JIH, Československé obci legionářské a Ministerstvu obrany České republiky za organizační a finanční podporu akce. ■

Sokolská župa Budečská pořádala XIX. župní slet

text ses. Eva Armeanová
předsedkyně jednoty
foto br. Jiří Skála

JEDNOTA ČSOL V KLDNĚ

Sokolská Župa Budečská nás pozvala na XIX. župní slet, který se konal v sobotu 8. června 2024 v kladenské sportovní hale. Před zahájením samotného vystoupení se od 13. hodiny uskutečnil pietní akt u pomníku na kladenském Sletišti. Byla uctěna památka sokolů, kteří položili život za druhé světové války. S projevem vystoupil starosta Sokolské župy Budečské Peter Szenasy, který zdůraznil trvalé sokolské hodnoty, nejen fyzickou zdatnost, ale také lásku k vlasti, která přivedla mnoho členů k hrdinským činům za druhé světové války. Tento odkaz je třeba uchovávat a předávat dalším generacím. Za kladenské legionáře

kytici položily sestry Danuše Draškovičová a Vladislava Ledvinková. Samotný župní slet začal ve 14.00 hod. V kladenské sportovní hale se představilo 290 cvičenců, z toho 230 dospělých a 60 dětí. Nadšení diváci tleskali šesti skladbám. Starosta Sokolské župy Budečské přivítal pozvané hosty, čestným hostem sletu byla hejtmanka Středočeského kraje Petra Pecková, a dále poděkoval sponzorům a všem, kteří se aktivně zapojili do nácvičky sletových skladeb.

Program pokračoval ve Sportovní hale, kde za účasti hejtmanky Středočeského kraje Petry Peckové předvedli sokolové sletové skladby, jež o měsíc později zúročili v pražském Edenu na XVII. všesokolském sletu. ■

Vzpomínka na zborovského hrdinu Josefa Smutného

br. Tomáš Pilvousek
předseda jednoty a místopředseda ČsOL

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Těšíme se na setkání s nepřítelem. Na frontě je přestřelka.“ Zapsal si do svého deníku tehdy 23letý dobrovolník, střelec 3. čs. střeleckého pluku Josef Smutný nedaleko vesnice Cecová. O 10 dní později 2. července 1917 zaútočil spolu s téměř 3500 spolubojovníky na silně opevněné pozice nedaleko města Zborova. Legendární útok se Josefu Smutnému stal osudný. Společně s dalšími dvěma sty dobrovolci se z úspěšné ofenzivy nevrátil a dodnes odpočívá svůj věčný sen v bratrské mohyle v Cecové, dnešní Kalynivce.

Shromážděním u příležitosti 107 let od hrdinské smrti Josefa Smutného, ale také 130. výročí jeho narození, jsme si připomněli tohoto významného rodáka u pomníku padlým v obci Holé Vrchy. Ceremoniálem provázel Patrik Šimůnek, předseda osadního výboru Holé Vrchy, nechyběly znělky

Předání zemin od Zborova do rukou potomků legionáře Smutného

Členové mladoboleslavské jednoty ve stejnokrojích čs. legionářů

Potomci legionáře Josefa Smutného, zástupci obce a členové Československé obce legionářské u památníku obětem válek

Dochovaný originál pamětní desky Josefa Smutného zatím čeká na své znovuoobnovení

a tóny státní hymny, Hašlerových „hochů od Zborova“ nebo husitského chorálu.

Na závěr ceremonie jsme se přesunuli k místu bývalého rodného domu k prezentaci originálu pamětní desky Josefa Smutného. Při této příležitosti věnovala obec Holé Vrchy do rukou rodiny Josefa Smutného pamětní list a Jednota ČsOL v Mladé Boleslavi věnovala zeminu z bojiště, přivezenou našimi členy u příležitosti 100. výročí bitvy v roce 2017. Důstojný program byl zakončen neformálním posezením na obecním úřadě. Akce se konala s podporou Středočeského kraje. ■

Střelecké soutěže s pistolí ráže .22 Lr 2024

JEDNOTA ČSOL V BOLETICÍCH „mjr. I. M. VÁCLAVA VOKURKY“

br. Jiří Šerý

Střelecká soutěž „Jarní branný závod pro děti ve střelbě s pistolí ráže .22 LR“ je otevřenou soutěží pro děti od 10 do 14 let (dále jen super junioři) praktikující střelbu podle pravidel I.P.S.C.

V letošním pátém ročníku pak přibyla kategorie juniorů (dále jen junioři) – věková hranice této kategorie je 15–18 let. Naše jednota byla již tradičně spolupřátelkou společně se střeleckým klubem SQUAD Shooting team, což přispělo k větší atraktivitě závodu přínosem větších finančních prostředků a propagací Československé obce legionářské.

Střelecká soutěž probíhala na střelnici Armády České republiky v Lomech u Kunžaku, nedaleko Jindřichova Hradce. Jarní část soutěže probíhala v následujících termínech: 1. kolo – 29. března 2024 od 13.00 do 16.00 hod. a 2. kolo – 1. května 2024 od 13.00 do 16.00 hod.

Cílem střelecké soutěže bylo nabídnout dětem od 10 do 14 let a dorostencům od 15 do 18 let smysluplné vyplnění volného času a strávit tak čas sportovní aktivitou. Dalším cílem bylo

zhodnotit bezpečnou manipulaci střelců se zbraní a upevnit v nich již získané návyky, na základě populární soutěže v praktické střelbě podle mezinárodních pravidel IPSC. Naše cíle byly naplněny.

Jarní část soutěže probíhala ve dvou kolech, která se konala ve výše uvedených termínech. Každé kolo soutěže bylo zvlášť vyhodnoceno a soutěžící, kteří dosáhli nejlepších výsledků, byli odměněni. Děti byly hodnoceny v divizi Production, kdy střílí pistolími ráže 22. LR a kategoriích Overall a Lady. Všichni účastníci závodů pak dostali symbolickou odměnu v podobě perníků na prvním kole a sušenek na druhém kole, které do soutěže věnovali sponzoři, kteří se na závodech starají o bufet.

Pro super junioři bylo připraveno sedm střeleckých situací (minulý rok bylo situací pět), super junioři tak měli v tomto roce možnost více si zastřílet a zlepšovat své střelecké dovednosti.

V rámci jarní části soutěže byl celkový počet střelců 43, střílejících na 14 různých situačních stanovištích v divizi Production, ale také v kategoriích – Superjunior Overall, Superjunior Lady, Junior Overall a Junior Lady. Akce byla koncipována jako více zdrojová s vyrovnaným rozpočtem. Soutěž proběhla s finanční podporou Ministerstva obrany ČR a ČSOL. ■

Památce československých legionářů z Buku

br. Miroslav Ječmen
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL V PŘÍBRAMI

Dne 27. července 2024 se uskutečnil pod vedením příbramské jednoty pietní akt v obci Buk při příležitosti 10. výročí odhalení pamětní desky na památku legionářům – občanům obce Buk, kteří bojovali na ruské a italské frontě v průběhu první světové války.

Pietního aktu se zúčastnili členové jednoty, bývalý náčelník GŠ AČR arm. gen. v. v. Jiří Šedivý, starosta městyse Milín Ing. Vladimír Vojáček, 1. místostarosta MěÚ Příbram Vladimír Karpíšek, vedoucí SOKA Příbram PhDr. Věra Smolová, předseda oblastního výboru SBZS a KVH p. Jiří Mika, zástupce SDH Milín Václav Kalík, zástupce Cechu horníků a hutníků Josef Dražan a zástupce skautského oddílu Slivice Jakub Vojáček.

Pietní akt po signálu Pozor! začal přivítáním hostů a všech přítomných a minutou ticha k uctění památky všech legionářů, kteří zahynuli v první světové válce. Poté vedoucí SOKA Příbram přečetla emotivní dopis občana obce Buk Václava Bartoše zmobilizovaného v roce 1914 do rakousko-uherské armády v rámci všeobecné mobilizace před odjezdem na frontu adresovaného jeho bývalé spolužačce.

Hlavní proslov pronesl předseda jednoty br. Ing. Miroslav Ječmen, který vyzdvihl vznik legií v Rusku, Francii a Itálii a jejich význam pro vznik samostatného československého státu v roce 1918 a jeho obranu legionáři v samém počátku jeho vzniku v bojích na Těšínsku a Slovensku. Poté byla pronesena zdravice starostou městyse Milín a 1. místostarostou Příbrami. Po zdravicích hostů br. Vošahlík sdělil přítomným některé historické údaje týkající se legionářů z obce Buk. Po položení květinových darů zazněla státní hymna, která ukončila pietní akt.

Předseda jednoty poděkoval všem přítomným za účast, br. Vošahlíkovi za podíl na uskutečnění tohoto pietního aktu a za výstavku artefaktů legionářů, kterou si mohli přítomní po ukončení pietního aktu prohlédnout. Závěrečné poděkování patřilo br. Pšrossovi, který zabezpečil bezchybné ozvučení po dobu celého pietního aktu. ■

Pojizerský folklorní festival

text Martin Weiss

foto Pavel Bajar

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Bakov nad Jizerou na Mladoboleslavsku patřil tradicím, lidové hudbě, tanci, pestrobarevným krojům a řemeslům jedenáct let po sobě. Pojizerský folklorní festival opakovaně představoval krásu a rozmanitost našeho kulturního dědictví, a to vždy na bakovském náměstí. Součástí akce byli vedle folklorních souborů, řemeslníků a pestré nabídky občerstvení každoročně také členové ČsOL Jednoty Mladá Boleslav, kteří událost opakovaně zahajovali a několikrát v rámci ní představovali a křtili své nové publikace. Během příprav 11. ročníku se však organizátoři festivalu ocitli ve složité situaci. V Bakově se akce nečekaně nedočkala finanční podpory, a její pokračování tak bylo vážně ohroženo...

Do věci se vložil dlouholetý starosta Mnichova Hradiště, nyníjší místostarosta a poslanec, Ondřej Lochman. Rodákov z Veselé a patriotovi ze středního Pojizeří přišlo smutné, aby byla tradice folklorního festivalu přerušena. Tím spíš, že výpadek by mohl mít pro další pokračování akce fatální důsledky. A to by byla velká škoda, právě každoroční spolupráce souborů z různých koutů země udržuje folklorní tradice živé. Mnichovo Hradiště začalo se spolkem Pojizerský folklor z kraje roku 2024 jednat o přesunutí festivalu a brzy byla ruka v rukávě.

Díky spolupráci Pojizerského folkloru, města, jeho kulturní organizace a podporovatelů z řad místních firem se podařilo velmi rychle připravit pestrý program kombinující folklor s folkem a akci více otevřít široké veřejnosti. V sobotu 18. května

vystoupili na Masarykově náměstí Dudáci ze Strakonice, Jarošovci z Mělníka, DFS Kytice z Prahy, Olšina z Orlové, FS Nisanka a bratři Patrik a Hynek Hradečtí, muzikanti a zpěváci z Domažlic, ale také místní pěvecký sbor Zvonky, Kapela GMH nebo trio Holkytonk. Závěr akce pak patřil jedinečnému Jablkonci a populární ostravské kapele Buty, která rozezpívala zaplněné Masarykovo náměstí.

„Mnichovu Hradišti a zejména Ondřeji Lochmanovi patří obrovské poděkování, že zvedlo hozenou rukavici a že díky němu tradice festivalu pokračuje,“ konstatuje Petr Hurt, ředitel festivalu a zároveň člen ČsOL Jednoty Mladá Boleslav. „V tuto chvíli mají obě strany zájem ve spolupráci pokračovat, je tedy velká šance, že i příští ročník se odehraje na zrekonstruovaném mnichovohradištském náměstí,“ dodává Hurt. ■

Vojáci 1. čs. samostatného ženijního praporu pózuji pro fotografy u nově vztyčeného hraničního sloupu v Dukelském průsmyku

Československý armádní sbor v bojích na Dukle

text Milan Kopecký
foto VÚA-VHA Praha

Letos si mimo jiné připomínáme 80. výročí Slovenského národního povstání a s ním spojené boje 1. čs. armádního sboru v SSSR v Karpatsko-dukelské operaci. Tou chtěla Rudá armáda povstání pomoci, z důvodu odzbrojení slovenských sil, které měly podle plánu obsadit Dukelský průsmyk v horském terénu, což s sebou přineslo velké ztráty. Ty se nevyhnuly ani čs. jednotkám, které se na operaci podílely.

Po stažení z první linie v březnu 1944 se 1. čs. samostatná brigáda přesunula na Volyň, kde bylo možné podle předchozí dohody mezi čs. a sovětskou stranou doplnit stavy z řad volyňských Čechů. Jejich nástup lze označit za spontánní, takže klasická mobilizace nemusela být ani zahájena. Je však nutné zdůraznit, že by se

Oslava 1. máje 1944 v Boratíně na Volyňi. Na snímku příslušníci a příslušnice 1. čs. armádního sboru s místními děvčaty v krojích.

Čs. vojáci postupují náročným terénem k dalšímu karpatskému hřebenu

odvodům nevyhnuli, protože se na ně jako sovětské občany vztahovala povinnost narukovat do Rudé armády. Zpravidla vstupoval do jednotky otec se synem či dcerou, nebo několik sourozenců a zbývající osoby pečovaly o chod rodinného hospodářství. Odhaduje se, že do čs. vojenských jednotek v době války vstoupilo z řad volyňských Čechů přibližně 11 000 osob, včetně více než 400 žen.

Na základě memoranda sovětského velení z 10. dubna 1944 tak začala výstavba 1. čs. armádního sboru v SSSR, který byl oficiálně ustaven 5. května 1944. Nejprve vzniklo jeho velení, posléze i jeho další součásti – na přelomu května a června 3. čs. samostatná brigáda a na přelomu července a srpna i 1. čs. samostatná tanková brigáda. Již v lednu byla ustanovena 2. čs. samostatná paradesantní brigáda. I když řady čs. jednotek doplnili i další Podkarpatsští Rusíni a Slováci

Horské polní cesty se po každém dešti měnily v hluboké bláto, které znesnadňovalo přesun vojákům, hlavně ale jakékoliv technice

propuštění ze sovětských zajateckých táborů, můžeme rozhodně tvrdit, že vznik 1. čs. armádního sboru byl možný jen díky volyňským Čechům.

KARPATSKO-DUKELSKÁ OPERACE

Když 29. srpna 1944 na středním Slovensku vypuklo protinacistické povstání, vyvstala tím zároveň i otázka přímé vojenské pomoci ze strany Rudé armády. Bohužel, původní plány Hlavního stanu nejvyššího velení ozbrojených sil SSSR pro období léta a podzimu 1944 s postupem skrz karpatské průsmyky nepočítaly. Jejich pozornost byla soustředěna

Za Dukelským průsmykem číhala rozsáhlá minová pole, která ihned začali zneškodňovat brigádní i sboroví ženisté, ale jejich likvidace trvala i mnoho let po válce. Ženisté Vladimír Linhart (vpravo) a Vítězslav Moravec se zneškodněnými minami Tellermine 42 a 43.

Velitel 1. čs. samostatné brigády brigádní generál Vedral-Sázavský (ve světlém kabátě) u původního čs. hraničního sloupu po dosažení hranice 6. října 1944

na berlínský a vídeňský směr. Postup Rudé armády rovinami Polska a Maďarska by zároveň vážně ohrozil i německé síly v oblasti Karpat, takže by velmi pravděpodobně ani nedošlo k vyčerpávajícím bojům v horském terénu.

Na začátku září tedy do hry vstoupily politické aspekty a sovětský Hlavní stan nejvyššího velení učinil rozhodnutí provést útočnou operaci přes hřebeny Karpat, jejímž cílem bylo spojení s povstaleckými silami. Jako nejvýhodnější se ukazoval směr od Krosna přes Dukelský průsmyk do Svidníku a dále do Prešova. Tuto vzdálenost měly útočící svazky překonat během pěti dní. Podle návrhu velitele 1. ukrajinského frontu maršála Koněva byla tímto úkolem pověřena 38. armáda pod velením generálplukovníka Moskalenka, do jejíž sestavy patřil i 1. čs. armádní sbor. Prvotní plán na základě ujištění slovenské strany též předpokládal, že karpatské průsmyky budou drženy dvěma dobře vyzbrojenými slovenskými divizemi, které budou nejprve vázat německé síly a posléze se připojí k sovětským a československým svazkům.

Tato nutná podmínka ale nebyla naplněna, protože odpor špatně organizovaných slovenských jednotek se během krátkého období zhroutil a jejich obranná postavení zaujali Němci. Další vývoj také komplikoval aktuální stav 38. armády opotřebované v nedávno ukončených bojích. Ačkoli její sestavu postupně rozšiřovaly další střelecké i tankové sbory, posilovali svoji obranu velmi rychle i Němci. Ti vedle řady pěších jednotek přisunuli i tři tankové divize. Průběh operace se proto hned

Po zastávce na hranici se generál Vedral-Sázavský vydal za prvosledovými jednotkami. Po několika desítkách metrů jeho vůz najel na minu, přičemž generál zahynul.

v prvních dnech začal více a více opožďovat. Bylo možné očekávat, že další postup k hranicím Československa bude stále obtížnější a plný obětí.

BOJ O MĚSTO DUKLA

Karpatsko-dukelskou operaci, prováděnou silami sovětské 38. armády, zahájila 8. září ráno mohutná dělostřelecká příprava, po níž následoval útok úderných skupin tří sovětských střeleckých sborů, podporovaných obrněnými vozidly 25. tankového sboru. Českoslovenští pěšáci se do bojů zapojili 9. září. Bohužel, v důsledku neúplných informací o rozmístění nepřítele, dopravních obtíží, ranní mlhy a dalších faktorů se 1. a 3. čs. brigády přiblížily k obcím Machnówka a Wrocanka, a ještě v pochodové formaci narazily na německá postavení. Při navazujícím minometném přepadu utrpěly obrovské ztráty. Celkově se za tento jediný den jednalo o více než 600 mrtvých, zraněných a nezvěstných. Situaci na poslední chvíli stabilizovali dělostřelci protitankových baterií a houfnicových oddílů. Na základě této události maršál Koněv zbavil brigádního generála Jana Kratochvíla velení nad 1. čs. sborem a jeho velením pověřil brigádního generála Ludvíka Svobodu. Učinil tak zcela neoprávněně, protože jmenovat velitele čs. jednotek mohlo na základě vzájemných smluv pouze exilové Ministerstvo národní obrany v Londýně (byť to později generála Svobodu ve funkci potvrdilo). Během dalších dnů pak čs. vojáci tvrdě zápolili o „Krvavou kótu 534“ nad městem Dukla. V součinnosti s tankisty sovětského 4. gardového tankového a 31. tankového sboru, postupujícími od východu z prostoru Besko, čs. jednotky dne 20. září město osvobodily. Další postup našich

Brigádní generál Jaroslav Vedral-Sázavský (*17. ledna 1895). Bývalý příslušník čs. legie v Rusku, účastník bitvy u Zborova, důstojník předválečné čs. armády, po okupaci člen odbojové organizace Obrana národa. Od roku 1940 příslušník čs. zahraniční armády ve Francii a ve Velké Británii a čs. vojenský atašé u norské exilové vlády v Londýně. Velitelem brigády se stal 21. září 1944. Jediný československý generál, který zahynul na frontách 2. světové války se zbraní v ruce. Divizní generál in memoriam.

vojáků směřoval ke kótě 694, nazývané podle jména blízké vesnice Hyrowa hora. Její vrchol se čs. pěchotě s pomocí několika vlastních tanků podařilo ovládnout 22. září a pak postoupit ještě o několik kilometrů dále. Vzhledem k vývoji událostí na ostatních částech fronty 38. armády byly čs. jednotky po 26. září u Hyrowé vystřídány sovětskými útvary a nasazeny na novém směru, tentokrát přímo k Dukelskému průsmyku.

SMRT NA HRANICI VLASTI

Po náročném přesunu zaujaly jednotky 1. a 3. čs. samostatné brigády výchozí pozice k útoku na československé hranice. K tomu došlo už dopoledne 30. září, kdy pěchota obou brigád s podporou dělostřelectva a šestnácti československých tanků postoupila vpřed a zmocnila se vesnice Barwinek a části obce Zyndranowa a několika bezejmenných vrcholů v okolí. Vojáci 1. čs. brigády se dostali téměř na hranice, zbývalo jim k tomu pouhých 400 metrů. Odpoledne ale Němci i s několika tanky přešli do protiútoků a linii fronty stabilizovali. Ač se Čechoslováci pokoušeli překročit

hranici i 1. října, zůstalo jejich snažení bez výsledku.

Určitého úspěchu ale dosáhly útvary sovětského 67. střeleckého sboru a 242. tankové brigády, které pronikly skrz husté hraniční lesy až ke slovenským vesnicím Havranec a Nižná Pisaná. Proto se velitel 38. armády rozhodl nasadit bojem už značně oslabený 1. čs. sbor v oblasti Zimny (Studieny) Wierch. I když 2. října pěchota 3. čs. brigády překročila hranice a postoupila až ke slovenské osadě Krajná Porúbka, plně se projevovalo, že náročný terén bez vhodných komunikací je k dalšímu

Do prostoru Dukelského průsmyku dorazila 7. října 1944 delegace čs. exilové vlády. Zde pod slavobránou (zleva) prochází brigádní generál Bohumil Boček, který právě převzal velení 1. čs. brigády, velitel 1. čs. sboru brigádní generál Ludvík Svoboda, ministr a vládní delegát pro osvobozené území František Němec a divizní generál Antonín Hasal, jmenovaný do funkce vojenského velitele osvobozeného území.

Brigádní generál Ludvík Svoboda (vlevo) přihlíží postupu jednotek přes Dukelský průsmyk na čs. území.

rozvíjení útoku nevýhodný a prosto se čs. jednotky po vystřídání 5. října vrátily zpět na směr proti Dukelskému průsmyku. Na základě výpovědi německého zajatce zadrženého v noci z 5. na 6. října poblíž Barwinku bylo možné soudit, že se nepřítel hodlá ze svých otřesených pozic na průsmyku stáhnout. Proto velení obou brigád vyslalo několik průzkumných hlídek, které by zjistily skutečný stav věcí. Jako první pronikla na hranici hlídka 2. pěšího praporu pod velením četaře Vasila Nebijlaka a zjistila, že Němci skutečně ustupují. Proto 1. čs. sbor ihned zahájil pronásledování a osvobodil první slovenskou obec Vyšný Komárnik. Němci před ústupem ale nastrožili četné miny, jejichž obětí se stal i velitel 1. čs. brigády brigádní generál Jaroslav Vedral-Sázavský.

BRÁNA K DOMOVU

Dne 6. října vojáci 1. čs. armádního sboru postoupili několik kilometrů za hranice. Pak je zastavily nové nepřátelské linie, vytvořené jižně od vesnice Nižní Komárnik a chráněné od východu postaveními na vrcholech hor Obšár (kóta 532) a Sovárna (kóta 529), od západu pak bezejmennou výšinou (dnes kóta 539 Prokopec). Veškeré další snahy o další průnik údolím potoka Ladomirka k vesnici Krajná Poľana se nesetkaly s výraznějším ziskem, pouze se podařilo potupit v oblasti hory Sovárna, za kterou se však opět nacházela další německá postavení. Velitel 38. armády se ve druhé polovině října pokusil na základě jistého úspěchu sovětské 359. střelecké divize přenést těžiště útoku 1. čs. brigády do oblasti hory Hrabov (kóta 517), nicméně i zde se postup měřil pouze na stovky metrů. Poslední větší útok karpatsko-dukelské operace generálplukovník Moskalenko zorganizoval 25. října, když zaútočil oslabeným 67. střeleckým sborem s podporou asi tří desítek

Brigádní generál Ludvík Svoboda s obyvateli první osvobozené obce Vyšný Komárnik.

tanků 4. gardového tankového sboru od Nižné Pisané údolím potoka Kapišovky ve směru na Svidník. Ve třídenních bojích, nazývaných i jako postup „Údolím smrti“ tyto síly pronikly na vzdálenost asi 3 km od severního okraje Svidníku. Pak se jejich útočný potenciál v důsledku houževnatého německého odporu zcela vyčerpal. V téže době došlo i k porážce Slovenského národního povstání, protože 27. října německé oddíly vstoupily do Banské Bystrice. Tím pominul i základní cíl Karpatsko-dukelské operace. Boje ve slovenské části Karpat tak získaly pouze lokální význam, nicméně pokračovaly v návaznosti na úspěšně vedenou Karpatsko-užhorodskou operaci 4. ukrajinského frontu a operace 2. ukrajinského frontu v Rumunsku a Maďarsku. Díky součinnosti všech těchto svazků mohly jednotky 1. čs. armádního sboru poté, co se jim podařilo vyvrátit německé pozice na hoře Obšár, pronásledovat ustupující Němce až k linii, tvořené tokem řeky Ondava.

Na přelomu listopadu a prosince 1944 zaujaly jednotky 1. čs. armádního sboru obranná postavení na řece Ondavě. Zpočátku jejich úsek měřil 25 km, později byl prodloužen na 36 km. Vzhledem k tomu, že v Karpatsko-dukelské operaci čs. ztráty činily téměř 1100 padlých, 4300 zraněných a několik set nezvěstných, musel sbor doplnit své stavy. Do poloviny ledna 1945 se podařilo zmobilizovat asi 8000 mužů a žen, částečně odvedenců i dobrovolníků z Podkarpatské Rusi, zčásti odvedenců z prvních osvobozených slovenských okresů či bývalých partyzánů a zčásti i propuštěných zajatců čs. původu, bývalých vojáků většinou maďarské, ale i německé armády. Na vojáky pak čekaly boje o osvobození zbytku Slovenska, a hlavně Českých zemí na jaře 1945. ■

Autor děkuje za spolupráci Michalu Rakovi a Romanu Štérovci.

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel.: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **UZÁVĚRKA ČÍSLA:** 28. srpna 2024, **EVIDENČNÍ ČÍSLO:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty.

Československá obec legionářská a Deutschmeister Infanterie si Vás dovolují pozvat na

BRANNÝ DEN ČSOL NA TOČNÉ

TOČNÁ – VRCH ČIHADLO areál bývalé raketové základny

14:00-17:00

NEDĚLE
6. ŘÍJEN 2024

Nedělní odpoledne pro rodiny s dětmi

8:00-15:00

PONDĚLÍ
7. ŘÍJEN 2024

Pondělní soutěže pro školní skupiny

Prezentace vojenské historie našeho státu
Ukázky výzbroje a výstroje našich vojáků nejen z první a druhé světové války
Praktický výcvik našich kulometů a dalších historických zbraní včetně akustické střelby
Orientační a vědomostní soutěže
Střelba ze vzduchových pušek

Ministerstvo obrany
České republiky

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

Akce se koná za finanční podpory Ministerstva obrany ČR

Muzeum československých legií

Štěpán Frank

Prapor IV. pluku Stráže svobody

Mezi složky, které byly určeny k obraně nově vzniklého československého státu, náležely také pluky Stráže svobody. Tyto jednotky byly vojensky organizované a skládaly se zejména ze členů Sokola. V Plzni vznikl v únoru 1919 pod vedením župního náčelníka Emila Štrunce IV. pluk Stráže svobody. Jeho zástupcem se stal Ludvík Roesch.

Pluk měl za úkol střežit důležité městské instituce, nádraží a také odzbrojovat projíždějící demobilizované vojáky. Výstroj a výzbroj byla odesílána na vršovické nádraží v Praze, kde se přerozdělovala nově vzniklé československé armádě. Zásahem do činnosti pluku byl vpád maďarských bolševiků na Slovensko. Dne 24. června 1919 narukovalo k pluku nových 267 dobrovolníků, prvních 566 mužů bylo po čtyřnedělním výcviku odesláno na Podkarpatskou Rus. Velitelem byl jmenován major Ludvík Roesch. Před odjezdem byl pluku darován bojový prapor. Samotný prapor byl nejdříve odeslán na demarkační čáru v Rožnavě, následně na Podkarpatskou Rus.

Poté putoval transport do Svaljavy a roty byly umístěny podél dráhy do Volovce. Příslušníci jednotky čelili nakažlivým chorobám, přestřelkám s pašeráky, Rumuny a Poláky a také nedostatku spojení a absenci kvalitních cest. Dne 28. října 1919 se prapor účastnil oslav 1. výročí vzniku ČSR v Košicích a 31. října ráno dojel zpět do Plzně. IV. pluk měl celkově asi 1000 příslušníků, nakažlivým nemocem podleli 4 příslušníci, jeden padl v přestrelce při rekvizicích na Moravě.

Ve sbírkách Muzea čs. legií se nachází prapor IV. pluku Stráže svobody, patrně jeho novější varianta ze 30. let, ušitá pro potřebu oslav. Prapor tvoří na líci bílý list, který je lemován červenými a bílými trojúhelníky. Na listu je červeně aplikován dvouřádkový nápis „IV. PLUK – STRÁŽE SVOBODY“.

Rub praporu tvoří červený list lemovaný červenými a bílými trojúhelníky a je na něm aplikován šikmý kurzivní nápis „Na stráž“. Ke světlé dřevěné žerdi je prapor připevněn bílo-červenou kroucenou šňůrou. Hrot žerdi je tvořen stylizovaným sdrůženým znakem čs. legií. ■

